Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 194 (16117) | 1982 оной августын 24, вторник | Сэн 3 мүнгэн.

ДЕПУТАДАЙ ЭРХИМ ЖЭШЭЭ

«Ажалдаа бүхы хүсэеэ зорюулха зуураа гүрэн түрын хуудалнуудые шиндхэхэ хэрэгтэ хабаададаг хүнүүд — хэмнай социализмын эгээн ехэ туйлалтануудай нэгэн хэшэ. Орон доторой, город, район, тосхон доторэй ажал хэрэгүүдэй түлөө харюусадаг Советэй депутат хадаа обществын эдэбхитэй гэшүүн мүн. Гансал харюусадаг юм, харин эдэ хэрэгүүдтэ сэхэ нүлөөлдэг байна»,—гэжэ радай депутат тухай КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүгшэ Л. И. Брежнев Верховно Советэй Президиумэй заседани дээрэ хэлэһэн байна.

Үнэхөөрөөшье, Советүүд, тэдэнэй депутадууд социалис нутрысөөнэй шэнэ үүсхэл гаргаба, ажахын байгуулалтада эдэбхитэйгээр нүлөөлбэ, экономическа болон социальна нухала асуудалнуудые шиндхэлсэбэ гэһэн мэдээсэлнүүд удэр бүри орожо байдаг.

«Ажахын байгуулалтада арадай депутадуудай Советүүдэй үүргые саашадань дээшэлүүлхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй тогтоол город болон тосхонуудай, район болон областнуудай экономическа болон социальна хүгжэлтые комплексноор хангаха талаар Советүүдтэ, депутат бүхэндэ ехэ харюусалга даалгаһан байна. Гүрэн түрын удха шанартай эдэ шухала зорилгонууд Советүүд, үйлэдбэрини нэгэдэлнүүд, организацинуудболон предприятнуудай хамтын хүсөөр лэ амжалта түсөөр бэелүүлэгдэжэ болохо байһаниинь ойлгосотой юм.

Советүүд, тэдэнэй гүйсэдкомууд, Советүүдэй саг урмалжын комиссинууд болон депутадууд ажал ябуулгадаа болон дахин шалгаһан онол аргануудые хэрэглэжэ, бодото хүдэлмэридөө амжалта туйладаг байна. Советэй депутат юм түрүүн ажал хэрэгээрээ, эрхим ажалай үльгэр жэшээ өөрөө харуулжа, гүрэнэй болон ажахын олон шухала хэмжээ ябуулгануудта хабаадаха үүргэтэй. Олонхи үшарта гайхамшаг амжалтанууд, үнэтэй сэнтэй үүсхэлнүүд, бодото баатаршалганууд арадай депутадуудай алдар нэрэтэй холбоотой байдаг. Тэдэнэр парти болон гүрэнэйнгөө итгэлһэн түсэбүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө бүхы хүсэ шадалаа, бэлиг шадабаряа үнэн зүрхэнһөө зорюулдаг байна ха юм.

Нэн түрүүн түрэл республикынгаа промышленна үйлэдбэрин хүгжөөхэ, эрхим шанартай, эльбэг продукци гаргаха, барилгын эмхинүүдэй ажал һайжаруулжа, үйлэдбэринин болон соёлой-ажаһуудалай барилгануудые саг болзор соонь ашаглалгада оруулха гэһэн бэшэ зорилгонууд хүдэлмэришэн ангинин урда табигдана бшуу. Һүүлэй жэлнүүдтэ ган гасуур боложо, хүдөөгэй ажалшадта олон бэрхэшээлнүүд тохёолдоо. Үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ, ургаса таряа хуряаха, үхэр малаа, хонид хурьгадаа гарзагүйгөөр ондо оруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ, онньон техникээ ашаглайгаар хэрэглэхэ, ажалда ба арьбалалта туйлаха гэһэн тон шухала зорилгонууд табигдаһан байна.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ эршэтэйгээр, урма зорилгойгоор ажаллагшадай дунда арадай депутадууд түрүүшын зэргэдэ ябалсана. Арадай депутадуудай эрхим ажалай үльгэр жэшээнүүд манай республикадашье олон байха.

Баргажанай районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон Социалис Ажалай Герой Д. Б. Сундуевай ханн нүхэр, Буряадай АССР-эй Верховно Советэй депутат хонишон Зинаида Цыремпиловна Сундуева байгша оной эхеэр болоһон республикын Верховно Советэй сесси дээрэ үгэ хэлэхэдээ, 100 эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга түлжүүлхэ гӭэшэ хонишон бүхэнэй гүүрүүшын уялга болохо ёһотой гэжэ тэмдэглээ һэн. Тинхэдэ Зинаида Цыремпиловна арадай депутадуудта хандажа, ажал хүдэлмэридөө, бусадта эрхим жэшээ харуулхые уряалаад, өөрөө 100 эхэ хонин бүриһөө 150 хурьга түлжүүлхэб гэжэ сесси дээрэ найдуулаа бэлэй. Шадамар бэрхэ, дүй дүршэл ехэтэй хонишон, депутат хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ, 100 эхэ хонин бүриһөө аяар 160 хурьга түлжүүлһэн ушар тэрэнэй баатар ажалые гэршэлэн харуулна бшуу. Арадай депутат З. Ц. Сундуева нинтын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, һунгагшадайнгаа захяануудые дүүргэхын түлөө оролдодог, бригадынгаа хонишодой дунда сессинин шиндхэбэринүүд тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэдэг юм.

Мухар-Шэбэрэй районо Советэй депутат, «Искра» колхозой туталшан Анна Ивановна Мальцевагай ажалайнь тобоймо амжалтанууд гансашье колхоз соогоо бэшэ, бүхы районой дотороо мэдэжэ юм. Үдэр бүри оролдосотой ажалараа тэрэ тугалнуудые нэгэшье гарзагүйгөөр олон жэлэй туршада түлжүүлнэ, тэдэнэйнгээ шэгнүүр нэмээхэ түсэбөө саг үргэлжэ үлүүлэн дүүргэнэ. Анна Ивановна һунгагшадайнгаа, мүн малшадай дунда ойлгууламжын ехэ хүдэлмэри ябуулхаһаа гадна, районно Советэй гүйсэдкомой гэшүүнээр һунгагдаһан тула түрэл райондоо хабаатай олон шухала асуудалнуудые гүрэн түрын аша тусаһа дунда шидхэлсэжэ байдаг.

Республикымнай алдарта хүдэлмэришэн ангинин түлөөлэгшэ — Улаан-Удын нарин сэмбын комбинадай нооһо илгагшадай бригадын бригадир, Буряадай комсомолой шангай лауреат Улаан-Удын городской Советэй депутат Бальжима Эрдынеевна Аюшеевагай габшагай ажалай үрэ дүнгүүд тухай һураг суу республика доторнай гараһаар үнинэй. «Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбые 4 жэл соо дүүргээ!» гэһэн тэрэнэй ударидадаг бригадынь үүсхэлтэ уряае комбинадай олон зуун хүдэлмэрилэгшэд халуунаар дэмжэнэн байна. Тус комбинадай нэхэгшэ, залуу коммунист, Улаан-Удын Октябрьска районно Советэй депутат Ирина Алексеевна Хантуева комбинат соогоо дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй манлайда ябаһаар. Залуу депутат И. А. Хантуева арбан нэгэдэхи табан жэлэйнгээ хоёр жэлэй түсэбые байгша оной март һарада сүм дүүргээ. Инмэрхүү жэшээнүүдые дурдаха болоо һаа, республика доторнай барагдашагүй олон байха.

Республикымнай сельскэ, сомоной, поселково Советүүд, тэрэнэй депутадууд эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллана. Үбһэ хуряалгада бүгэдөөрэн хабаадажа, байгша ондо ажалай ехэ амжалта туйлахаар эрмэлзэһэн Кабанскын районой Кабанскын сельскэ, Сэлэнгын районой Сэлэн-Дүүмын поселково Советэй ажалшадай гаргаһан үүсхэл илангаяа аша нүлөөтэй.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлэй үдэр, һаранууд ходорон ошожо байна. Хэхэ ажалнай үшөөл ехэ. Нинтын малда бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ, Саратовска областинин арадай депутадуудай гаргаһан «Ургуулһанаа бүхыдэнь эдээн болгоё!» гэһэн уряае халуунаар дэмжэн, ургаса таряагаа саг болзортонь, гээлтэ хоролтогуйгөөр хуряажа абаха, промышленна продукцин үйлэдбэрилхэ болон бүсад түсэбүүдээ амжалтатайгаар бэелүүлхэ зорилго табигдана. Ушар нимэһээ арадай депутадууд үүсхэлтэйгээр, эдэбхитэйгээр, улам һайнаар ажаллажа, арбан нэгэдэхи табан жэлэй орёошье, ехэшье зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулха уялгатай.

Һунгагшадай захяануудые дүүргэхэ асуудалда арадай депутадууд үдэр бүрнин анхарал хандуулха ёһотой. Энэ талаар арбан нэгэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ үйлэдбэрнин ашаг үрэ, хүдэлмэриин шанар дээшэлүүлхэ талаар ехэ юумэ хэжэ үрдпхэ зэргэтэй болоно. Ушар нимэһээ һунгамалнуудта нютагай партийна, совет органуудай зүгһөө дэмжэлгэ, туһаламжа хэрэгтэй.

Арадай депутадууд — хүн зоной ехэ этигэл найдабарида хүртэһэн үндэр нэрэ зэргэтэй хүнүүд гээшэ. Тэдэнэй харюусалга ехэ. КПСС-эй XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй шиндхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ арадай депутадууд үнэн сэхэ, найдамтай эрхидхэлшэ байха ёһотой.

РСФСР-эй Верховно Советэй Президиумэй

УКАЗ

И. А. АСАЛХАНОВТА «РСФСР-эй ЭРДЭМ НАУКЫН ГАБЬЯАТА АЖАЛ ЯБУУЛАГША» ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Түүхын эрдэмэй талаар габьяатай байһанайнь түлөө түүхын эрдэмэй доктор, СССР-эй Науканнуудай академиин Сибириин отделениин Буряадай Нинтын эрдэмэй институдай ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэ Иннокентий Арсеневич Асалханова «РСФСР-эй эрдэм наукын габьяата ажал ябуулагша» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо.

РСФСР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.

РСФСР-эй Верховно Советэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1982 оной августын 20.

ТЭЖЭЭЛ ЕХЭЭР, ШАНАРТАЙГААР БЭЛЭДХЭЕ

ХУУРАЙНХИД ХАБАТАЙ

Таряалангай нэгэ поли дээрэ хойноо КУФ-1,8 түхэлэй агрегат шагтагалһан тракторай ябахань холоһоо харагдаба. Уданшьегүй тэргэтэй тракторай тэрээндэ зэргэлэн дүтэлхэдэ үнөөхи комбайн үдхэнөөр ургаһан ороохоной холисые сабшэжа, хэршээд, ута хоолойгоороо дамжуулан тэргэдэ гоожуулна. Тиигээд энэ тракторынь холо бэшэхэнэ тодхогдоһон АВМ-0,65 түхэлэй агрегадта тэрэнээ асаржа буулгаба.

Ороохоной холисо ногоо сабшадаг тракторые үнинэй механизатор Москод Михайлович Гемогеев жолоодоно. Харин холисо шэрэдэг трактортань Николай Иванович Терентьев ажалладаг байба. Тус агрегадта коммунист Георгий Петрович Иванов хүдэлдэг юм.

— Бүтээсэ сохтэй август энэ агрегаднай һарын арбаадаар хүдэлэгдэжэ эхилэнхэй. Хуряажа байһан полиин ургасань яһала һайн. Мүнөө бүхыдөө 370 центнер витаминтай ногооной гурил гаргажа, совхозойнгоо складта тушаагаабди. Үдэртэ 30—35 центнер шэмэтэ тэжээл бэлэдхэгдэнэ. Ногоон таряа сабшаха техникэ һаадгүй ябуулагдана. Тиигэжэ манай АВМ хоёр халаанда хүдэлгэгдэдэг юм,— гэжэ ахалагша машинист Г. П. Иванов хөөрэнэ.

Энэ агрегат арбан хоёрдохи жэлээ таһалгаряагүйгөөр ажаллана. Тэрэнь үнгэрэгшэ жэлдэ 200 тонно гурил гаргаа һэн. Байгша ондо тус коллектив 300 тонно нэмэтэ тэжээл татаха түсэбтэй. Тиин энэ жэлдэ Хуурайн таряалан, сабшалангай ургасын һайн байһан дээрэһээ тэдэнэр абаһан уялгаяа үлүүлхээр хараална. Мүн эндэ ороохоной холимол ургасын хажуугаар, моһоной набша намаа, халаахай болон үрмэдэһэ ургэнөөр хэрэглэнэ.

— Байгша ондо эдээнһээ гадна, олон жэлэй ногоон сабшагдажа татагдаха юм. Нютагаймнай хүн зон түсхай бригада болоод набша намаа, халаахай суглуулжа, бидэндэ бэлэдхэжэ үгэнэ. Даб дээрээ гурил болгодохо тэжээлээр таһалданагүйбди, — гэжэ агрегадай хүдэлмэрилэгшэ В. Д. Будунов хөөрэлдөөндэ оролсобо.

Тус агрегадта М. Р. Грыдин, Г. И. Грудинин, В. В. Будков, И. Т. Быков ажалладаг байба. Тэдэнэр бэлэн болоһон продукцияа мэшээглэжэ шэгнэһэнэй удаа совхозойнгоо складта абаашажа, ябталан хадагална.

Хуушарһаншье һаа, һаадгүй хүдэлжэ байһан агрегадай хажууда Иван Трофимович туха сүлөөгүй хэршэгдэнэн ногоо транспортёр дээрэ хэжэ үгэнэ.

Эндэ ажаллажа байгшад һайн шанартай продукци гаргахын түлөө нилээд оролдолго гаргадаг юм. Ахалагша машинист гол түлэб өөрөө шанарыень шалгана. Һаяхан эльгээһэн түрүүшын продукциин шанар тодорхойлходоо республикын агрохимлаборатори эдэнэртэ үндэр сэгнэлтэ үгөө.

— Манай гаргаһан гурил ходоодоо һайн байдаг. Тиигэншьегүй аргагүй. Юуб гэхэдэ, һайн шанартай продукциин түлөө нэмэлтэ түлбэри абадагбди. Жэшээлхэдэ, 1-дэхи классай гурилда 50 процент, 2-дохи класста —40, 3-дахи класста —30 процент нэмэлтэ түлбэри үгтэнэ. Тиимэһээ манай коллектив шанарта онсо анхарал хандуулдаг юм, —гэжэ Иван Трофимович тайлбаридажа үгэбэ.

Энэ түрүү коллектив үглөөнэй 6 часһаа һүнинй 12 саг болотор хүдэлдэг гуримтай. Иигэжэ Торнин совхозой шэмэтэ тэжээл бэлэдхэгшэд энэ жэлэйнгээ түсэбтэ даабарие үлүүлэн дүүргэхын хойноһоо оролдожо ябаһандань үрмашан харахаар байгаа, һэн.

Д. ДОНДОКОВ.

Зэдын район.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: И. Т. Быкин АВМ-0,65 агрегадай хажууда.

Авторай фото.

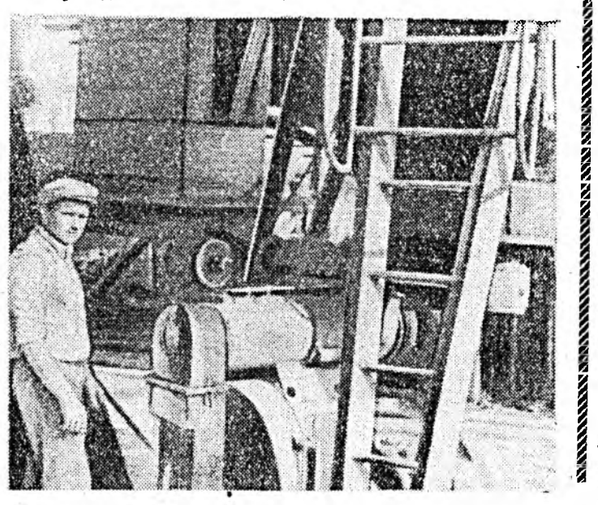

ГЭДЭРГЭЭ ТАТАЛДАХА ХҮН ҮГЫ

Ямаршье жэлдэ үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэ хүнгэн байдагүй ааб даа. Теэд энэ жэлэйхидэл адли нимэ орёо бэрхэтэй байдал һая наашадаашье үзэгдөөгүй.

Нэгэ таладаа хура бороо орожо, сабшалан дээрэ, таряанайшье газарта ургамал ногооной элбэгээр ургаһанинь һайн ааб даа. Теэд нүгөө талаараа энэ хура бороо үбһэ хуряалгада гайтайхан һаад түбэг татана, үбһэшэдэй ажалые урагша ябуулнагүй. Энэнние бахал хараада абаха болоноби.

Хэды тиимэ байдалай гөхёдоошье һаань, манай совхозой үбһэшэд бүхы арга хабаяа, мэргэжэл шадабаряа гаргажа, һүбэлгэн бэрхэеэ харуулан ажаллана гэжэ. хэлэхээр. Үбһэ хуряалга дээрэ механизаторнуудһаа гадна, малшад, хонишод, комсомол, залуушуул, тэрэшэлэн гэрэй эзэн эхэнэрнүүд, үбгэд, үгүшэд, үхибүүд — хуу арга шадалаараал хабаадалсана. Үрэдөөл, гэдэргээ таталдаха хүн үгы.

Нигэжэ хүдэлөөгүйдэмнай яашье аргагүй. Энэ жэлдэ аяар 31 мянган центнер гансахан үбһэ хуряажа абаха ёһотойбди. Саада тэнь ехэ сенаж, ногооной гурил бэлдэхэ болоноби. Мүнөө даб дээрэ 6 мянган гаран центнер үбһэн һүрилэгдөөд байна гэхэ гү, али түсэбтэй һаял 20 гаран процентдэ хүргэгдэбэ. Энэ үшөөл бага, үбһэ хуряалгын эршэ һанаанда хүрэнэгүй гэжэ сэхэ хэлэхэ ушартай бологдоно.

Гэбэшье үбһэшэдэй диленхи олонхи звенонууд муу бэшээр хүдэлнэ гэжэ баһал хэлэхэ үндэһэн бии. Жэшээ болгон, хэдэн звенонуудые дурдая. И. Ч. Дондуповой хутэлбэрилдэг оньһожоруулагдаһан багашаг звеногойхид сагай уларилда тааруулан ажалаа шадамараар эмхидхэжэ, багахал наранай гарахада эршэмтэйгээр хүдэлэн, һүүлэй арбан хоногто 2000 һайса гаран центнер үбһэ хуряажа, соможо абаа гэхэ гү, али түсэбөө хахадһаа улүүлбэ.

Уланхаан тосхонһоо холо бэшэ хүдэлжэ байһан эндэхи һаалиин фермын комсомол, залуушуулһаа буридэһэн звено (даагшань Г. Б. Очиров) оройдоол нэгэ трактортэй, ажалаа морёор, гараар бүтээдэгшье һаа, һүүлэй хэдэн удэр соо 15 һүри бодхоогоо. Мүн Намаа гэжэ газарта хонишон Д. Д. Баханов зургаан нүхэдөөрөө 44 гектар газарай ногоо гар хажуурааб сабшажа, баһал гараар тармажа, хуряажа абана. Эдэнэр 440 центнер үбһэ бэлэдхэхэ түсэбтэй һаа, мүнөө тэрэнэйнгээ 200 центнерынь сомоод байна. Үшөө 60 гаран бухал табинхай.

Манайда комсомол, залуушуулһаа буридэһэн үбһэшэдэй звенонууд олон юм гэжэ дээрэ дурдаа һэм. Тэдэнэй соohоо В. Доржиевай даадаг звеногой гэшүүд наһаараа эгээл залуу юм. Эндэ гол түлэб 15-һаа 20 хүрэтэр наһанай хүбүүд хүдэлнэ. Тиигэбшье бусадһаа заахашье гээгдэнэгүй, мүрысөөнэй дүн гаргахада совхоз дотороо хоёрдохи, гурбадахи һуурида гаралсаад лэ байдаг.

Һаянай ажахыда сенаж дараха хүдэлмэри эршэмтэйгээр ябуулагдана. 1000 гаран тонно тиимэ шэмэтэ тэжээл бэлэдхэхэ түсэбоэ түргэнөөр дүүргэхые ороолдонобди.

Бүхы дээрээ дан ехээр урагшаа ходо гараһан түрүү звено совхоз дотор үгы, булталь жэгдэ хүдэлнэ. Илангаяа һүүлэй үдэрнүүдтэ үбһэ хуряалгын эршэ хараа байса түргэдхэгдөө. Энээн дээрэһээ харахада, үбһэшэд булта урдахи харюусалгаяа ойлгожо, оролдосотойгоор ажаллана гээшэ.

В. БАТОРОВ,
Хурамхаанай районой Уланхаанай совхозой директор.

ТҮСЭБӨӨ ҮЛҮҮЛХЭЭР ХАРААЛНА

«Сибиряк» колхозойхид 630 тонно витаминтай ногооной гурил гаргаха түсэбтэй юм. АВМ агрегадые ажахын агроном Л. Д. Ащенков хүтэлбэрилнэ.

Тус коллектив байгша оной сентябриин 1 болотор мянган тонно шэмэ ехэтэй тэжээл гаргаха уялга абанхай. Эндэ дүршэлтэй механизатор И. Д. Демин арбан жэлэй хугасаа соо таһалгаряагүйгөөр ажаллана.

Энэ харюусалгатай хүдэлмэринин түрүүшын үдэрһөө тэдэнэр хүдэлмэрээ эмхитэйгээр ябуулжа шадаһанай ашаар, мүнөө бүхыдөө 406 тонно ногооной витаминтай гурил гаргаа гэхэ гү, али хараалһан түсэбтэ даабаринигаа дүүргэлтые 64 процентдэ хүргэбэ.

Байгша оной августын хөрёдоор тус коллектив түрэндэ шэмэтэ тэжээл худалдаха түсэбөө дүүргэһэн тухайгаа мэдээсэбэ.

Н. ФЕДОРОВ.

Түнхэнэй район.

СОШОРДОМО ДОХЁО

ХАЙХАРДАГГҮЙ ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭД, ХАРЮУСАЛГАГҮЙ ҺААЛИШАД

Мүнөө хүхэ ногооной үедэ, хаа хаанагүй малай эдихэ юумэнэй элбэг байхада һүхэ эрэ һааха арга боломжо фермэ, ажахы бүхэндэ бии. Тиигэбшье Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз район дотороо һүхэ һаалгаар эгээл ехээр гэзэгдэжэ ябапа. Энээн тушаань хэдэн тоонуудые дурдая. Колхоз сагаан эдеэ гүрэндэ худалдаха жэлэй түрүүшын хахадай түсэбые дүүргээгүй. Бүхыдөө 7820 центнер һүхэ худалдахын орондо 5210 центнер худалдаа гэхэ гү, али даабаряа арай гэжэ 67 процентдэ хүргөө юм. Тэрээнһээ гадна, үнгэрһэн июль һарада, мүн августын түрүүшын хахадташье һүхэ һааляа дээшэлүүлхэнээ наана, тэрэнээ улам доошолуулжа байнхай.

Теэд эндэ һүхэ һаам юундэ иигэжэ доошолноб гэһэн асуудалда харюу олохын тула тээсгэн районой арадай хиналтын комитедэй түлөөлэгшэд, районой газетын хүдэлмэрилэгшэд эндэхи фермэнүүдтэ ябажа хараһан, шалгаһан байна.

Намаржаанай һүхэ һаалиин фермэ мүнөө Горхон гэжэ газарта зуһажа байнхай. Эндэ 140 гаран үнеэд һаагдана. Гэбэшье фермын мал адуулагшадайнь саг соогоо һүрэгөө бэлшээриһээ туужа асардаггүй дээрэһээнь үнеэд мүртэйгөөр һаагданагүй, зариманиинь оройдоошье һаагдангүй ябажа, сагһаа урид шэргээгдэнэ гэжэ элирүүлэгдээ. Энэл шалтагаан дээрэһээ тэндэ зунай һарануудта абтаха ёһотой һүнэй хахадыншье шахуу абтангүй һалажа байна.

Тоорын һүхэ һаалиин фермэдэхи байра байдалые хараха эмхи гуримгүй. Эндэ үни удаан саг соо фермые даажа хүдэлхэ хүн олдоногүй. Мүн һүхэ тушаан абаха хүн баһал табигдаагүй. Ушар нимэһээ һаалишадай һааһан һүхэ һүргуулиин һүрагша басаган тушаажа абадаг байба.

Колхозой һүхэ һаалиин алчшье фермэдэ ажалай журмай һула, эрилтэ, харюусалгын тон муу байһан дээрэһээ хүдэлмэринь ёһоор урагшаа ябанагүй, удэшэ, үглөөнэй һаалгада ерэдэггүй, архидажа, өөнэдынгөө орондо һаахыень үхибүүдээ эльгээгээд, гэртээ һуудаг хүнүүд һаалишадай дунда ушарна. Энээнэйнь түлөө хэншье тэдэндэ шанга эрилтэ табинагүй.

Бүри доройтоходоо дурсагдагша ажахыһаа тоһоной заводто эгээн муу шанартай һүн тушаагдана. Жэшээлхэдэ, байгша оной долоон һарын туршада гүрэндэ тушааһан бүхы 1289 центнер һүнэй оройдоол 356 центнерынь нэгэдэхи сортоор, 933 центнерынь хоёрдохи сортоор тушаагдаһан байна. Жэлэй үнгэрһэн түрүүшын хахадай туршада сортовой бэшэ, тоһолиг багатай һүн тушааһанайнгаа түлөө тус ажахы 14.764 түхэригэй ашаг олзоёо дэмы алдаа, гарзатаа. Тиихэдэ аяар 391 центнер һүнинь гэдэргээ бусаагдажа, хэндэшье хэрэггүй болэжо, адхагдаа. Энэнь бүхыдөө 12.908 түхэригэй һүн болоно. Ушар нимэһээ муу шанартай һүн гүрэндэ тушааһанһаа болоно, колхоз бүхыдөө 27.667 түхэригэй гарза хохидолдо ороо бшуу. Энэмнай тон эзэн буса ажалай гэршэ гэшэ ааб даа.

Зунай үнгэрһэн һарануудта гүрэндэ тушааһан һүнэйнь шанар бүри муудаа. Илангаяа Зуун-Мориной ну һаалиин комплексноо, Намаржаанай, Тоорын, Хүлэрэй, Хойто-Хараһанай фермэнүүдһээ муу шанартай, гашалангир ехэтэй, ёһоор шүүгдээгүй һүн ороно. Үдэр бүхэнэй хиналтын үгы, эрилтын һула дээрэһээ эндэ ариг сэбэр сахигданагүй, һаалишадынь хүнэгүүд болон амһартануудаа муугаар угаана, үнеэдэй хүхэ дэлэн угаахы, аршаха зоотехническэ заабариие оройдоо сахинагүй.

Зуун-Мориной һу һаалиин комплексдо үнеэдые оньһожоруулагдамал аргаар һааха аппарадайнь хүхүүрнүүд. 300 1,5 — 2 миллиметр зузаан гэхээр элдэб даг, тоһо зөөхэйн үлэгдэл няалдажа хаташаһан байдаг. Мүн тэрэнэйнь элдэб хэрэгсэлнүүд, шлангнууд муугаар угаагдана. Комплексдо машинаар һу һаалгын оператор-заһабарилагша бии юм. Тэд һүнэй урдаха хоолойнууд болон түхеэрэлгэнүүд сэбэрлэгдэнэгүй.

Шабарта гэжэ газарта Хүлэрэй болон Хойто-Хараһанай фермэнүүдэйхид зуунадаг юм. Гэбэшье эндэнь һу хүргэхэ түхеэрэлгэ хэгдээгүй байна. Сагаан эдеэ хэхэ, эюулхэ амһартанууд муугаар угаагдана, хашаа хорёо соогуураа эндэ тэндэ тарашоод хэбтэнэ. Һу шүүхэ материалнууд дуталдана. Һаалишадынь үнеэдэйнгээ дэлэн угаадаггүй, тэрээндэ вазелин түрхидэггүйһөөнь болоно, хүхэнүүдынь муудана.

Хэнэйшье мэдэһээр эдеэ бүхы асуудалнуудта үдэр бүри һанаагаа табижа ажалладаг газарта һайн шанартай һүн заатагүй абтадаг, продукцишье ехээр үйлэдбэрилэгдэдэг ааб даа. Доодо-Тоёогой һу һаалиин фермын һаалишад бэшэнтэйгээ нэгэ адли эрхэ байдалда ажаллана. Тиигэбшье эндэхид һу һэбэрүүлэн хүргэхэ түхеэрэлгэтэй юм. Ариг сэбэрые яһала сахихые оролдоно. Һу зөөдэг жолоошодынь саг соогоо һаатангүй ерэжэ, һүсынь тоһоной заводто абаашадаг. Ушар нимэһээ үнгэрһэн июль һарада эндэхидэй тушааһан һүнэй 68 процентнь нэгэдэхи сортоор абтаа.

Колхозой правлени, ажахын мэргэжэлтэд һу һаалиие дээшэлүүлхэ, продукцин шанарыень һайжаруулха талаар үдэр бүхэндэ бодото оролдолго гарганагүй, хэмжээ абанагүй гэхэдэ, алдуугүй. Фермэнүүдэй коллективүүдтэ һарын түсэбүүд хожомдожо абтана, тиимэһээ, һу һаалиие яажа дээшэлүүлхэ, шанарыень хайшан гээд һайжаруулха тухай асуудал эндэхи һаалишадай дунда зүбшэн хэлсэгдэнэгүй. Колхозой хутэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд фермэнүүд дээгүүрээ тон үсөөн ябана, эн зоороо бодотоор хөөрэлдэнэгүй, малшаднай ямар юумээр дутамаг байнаб гэжэ һанаагаа зобоно. Һонирхоногүй. Зунай сагта һүн миил булаг шэнгеэр өөрөө бурьялжа гарахын тухай һанана гээшэ гү? Гайхахаар.

Бүри зунай эхеэр Түнхэнэй арадай хиналтын комитедэй, райгүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин шалгалтын бригада колхозой бүхы фермэнүүд дээгүүрнь ябажа, хараад, шалгаад, дээрэ дурдагдаһан дутагдалнуудыень элирүүлээд байхадаа, тэдэниие түргэн усадхаха тухай шанга һануулга хэнэн юм. Теэд тэрэ гэһээр бага бэшэ саг үнгэрөө. Эндэ ехэшье хубилата болоогүй байнаар. Һу һаамынь дээшэлнэгүй, шанарыньшье биратай һайжарнагүй гэжэ хэлхээр.

Нимэ байдалтай саашадаа эбсэхын аргагүй байна. Энээнэй түлөө харюусалгатай хүнүүдэй урда бүри шанга эрилтэ табиха саг ерээ.

В. ТУЛАЕВ,
манай корр.

Түнхэнэй район.

БҮХЫ ХҮДЭЛМЭРЭЭ — КОМПЛЕКСНО ГУРИМААР

Эдеэ хоолой программые бэелүүлгэдэ горитой хубитаяа оруулхые оролдожо байһан худөөгэй ажалшадай анхаралаа табиха юумэниинь олон болоод байна. Тэдэнэр ургаса хуряана, тэжээл бэлэдхэнэ, фермэнүүдые үбэлжэлгэдэ бэлдэнэ, намарай ургамалнуудые тарина.

Ургуулагдаһан бүхы ургаса хуряалгада гол анхаралта хандуулагдана. СССР-эй ЦСУ-гай мэдээнүүдэй ёһоор, августын 16-най байдалаар 52,7 миллион гектар талмайн ороохото болон ороохотобобово ургамалнуудые (кукурузые оруулалсангүй) хуряагаад байба. Энэнь таряалангай талмайн 45 шахуу процентнь болоно. Хадагдаһан полиин 85 процентын ороохон сохигдоо.

Үнгэрһэн долоон хоногто Ставрополиин хизаарай механизаторнууд шалгарба. Хура бороотой байгаашье һаань, тэдэнэр поли дээрэһээ ороохо саг болзортонь хуряагаад, гүрэндэ худалдажа байнхай. Хизаарай полинууд дээрэ техникэ томо бүлэгүүдтэ хамтадхажа хэрэглэхэ арга дүршэл дахинаа ургэнөөр хэрэглэгдэһэн байна.

Хара таряа, ороохоной бусад ургамалнуудые хуряажа байһан хойто областнуудай ажахышууд ипатовайхидай аргые баһал хэрэглэнэ. Эндэ комбайнуудһаа шиигтэй ороохоной тоогуудта асарагдаха ушар олон үзэгдэнэ. Бэлэдхэгшэдэй коллективүүд олохон ажахынуудта туһална. Тэдэнэр түхэрсэн сүүдхэ соо ороохо хатааалгые эмхидхэнэ. Хатааалгын агрегадуудай олохон операторнууд шударгы шангаар ажаллана.

Хойто областнуудта хуряалгын хажуугаар намарай ургамалнуудые тарина. Энэ хүдэлмэрийие хэхэдэ эгээл таануу һайн болзор хүрэжэ ерэнхэй. Ерэхэ жэлэй ургасын бата үндэһэ һуурин табихын тула һайн эрхэ байдал бии: газарай хурьһэн шиигтэй, үрэһэ хүрэнгэ бардам хүрэхөөр нөөсэлэгдэнхэй. Агротехникын эрилтэнүүдые хазагайруулхагүй гэшэ тон шухала. Энээн тухай мүнөө жэлэй ургаса хуряалгын дүнгүүд гэршэлнэ. Олонхи ажахынуудта хабарайхитай сасуулхада, намарай ургамалнуудай һураггүй ехэ ургаса хуряагдаа.

Саадууд болон огородуудай хүдэлмэрилэгшэдэй хэхэ юумэн олон. Овощой ба үрэ жэмэсэй һайн ургаса ургуулагданхай. Гэбэшье зарим газарта «поли — магазин — болбосоруулгын предприятиэ» гэһэн конвейер һайнаар эмхидхэгдээгүй байнаар. СССР-эй Минплодоовощторгын, Центросоюзай һалбаринууд, автомобильна ба түмэр замай транспортын, тэрэшэлэн гол мүрэнэй флодой хүдэлмэрилэгшэд энэ асуудалые шууд түргөөр шиидхэхэ зэргэтэй.

Ажахынууд тэжээл бэлэдхэжэ үргэлжэлүүлһээр. 71,9 миллион гектар талмайн хээрын ба таримал ногоон нэгэ дахин сабшагдаад байна. 49 миллион тонно үбһэн бэлэдхэгдээ, 54 миллионһоо дээшэ тонно сенаж дараг-даа, 5,3 миллион тонно ногооной гурил болон хатааг-даһан бусад ногоон тэжээл бэлэдхэгдээ. Кукурузын набша намаагаар ба тэжээлэй бусад ургамалнуудаар 22,5 миллион тонно силос, тэрэ тоодо карбамидаар болон азодоор баян бусад синтетическэ нэмэлтэнүүдээр шанаржуулагдаһан 4,1 миллион тонно силос дарагдаад байна.

Ороной урда хубидахи олохон совхозууд гахайнуудта, шубуудта эдюулэгдэдэг холимог силос даража эхилбэ. Үбһэ тэжээл бэлэдхэхынгээ хажуугаар колхоз, совхозууд фермэнүүд дээрэхи тэжээлэй цехүүд ба кухиннуудые үбэлдэ бэлдэхэ гухай һанаагаа табина. Энэнь малай үбэлжэлгые һайнаар үнгэргэхэдэ туһалха юм.

(ТАСС).

НИИДЭЛГЫЕ ХҮТЭЛХЭ ТҮБ

ЗАМБУУЛИНАЙ ШЭНЭЖЭЛГЭНҮҮД

«Салют-7»—«Союз Т-5»—«Союз Т-7» гэжэ замбуулинай комплекс дээрэ космонавтнууд Анатолий Березовой, Валентин Лебедев, Леонид Попов, Александр Серебров болон Светлана Савицкая түсэбөөр хараалагдаһан шэнжэлгэнүүд болон туршалгануудые хэжэ үргэлжэлһөөр.

Һая ошоһон экспедициин космонавтнууд медицинскэ шалгалта дахин гараа. Комплексын дүтэ шадархи атмосферые ба станциин таһалганнуудтахи микроатмосферые тодорхойлхо зорилготой техническэ туршалганууд хэгдэһэн байна.

Воскресенидэ замбуулинда хүдэлмэриин үдэр үглөөнэй 9 сагта эхилээд, хахад һүни болотор үргэлжэлбэ. Станциин түхеэрэлгэнүүдые шалгажа үзэһэнэй һүүлээр, экипаж хараалагдаһан хүдэлмэриие дүүргэжэ эхилээ. Программын ёһоор медицинскэ шалгалта, техническэ туршалганууд, телевизионно репортаж хэхээр харуулагдана.

Дэгдэн хөө

КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

ЭРИЛТЭ ШАНГАДХАХААР БОЛОО

КПСС-эй XXVI съезд дээрэ, мүн партийн ЦК-гай удаадахи Пленумүүд, илангаяа майн (1982 он) Пленум дээрэ хүдөө ажахын үйлэдбэриин ашаг үрые эрид дээшэлүүлжэ, продукциин шанар улам хайжаруулха, элдэб гаргашанууда харааа байса хороохо тухай шухала зорилгонууд хараалагдаа бэлэй. Тиин партийн эдэ шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула һүүлэй жэлнүүдтэ ажахы доторнай горитой хүдэлмэри ябуулагдэна. Бүхэдэнь абажа, зэргэсүүлэн харабал, эдэ жэлнүүдтэ совхозоймнай гол һалбаринууд хүгжөөгдэжэ, һү, мяха гүрэндэ тушааха һара, квартал бүхэнэй түсэб жэншэдгүй дүүргэгдэдэг болоо. Гэбэшье бидэ эдэ туйлалтаараа һанаагаа амархагүй байнабди. Хэнэн ажалаймнай дүнгүүдэй урдынхиһаа хэды һайншье һаа, сэдьхэлнай балай баясанагүй. Ушарынь хадаа үйлэдбэрилэгдэһэн продукциин центнер бүхэнэй гаргаша жэлһээ жэлдэ дээшэлнэ. Үнэн дээрээ ажалай бүтээсын эрид дээшэлжэ, һү, мяха, нооһонойехээр үйлэдбэрилэгдэхэ бүри абтаһан продукциин өөрынь үнэ сэн доошолхо аад, бүри нэмэнэ. Нигэжэ ажахымнай ашаг олзо доошолно гээшэ. Нимэрхүү байдалда гансашье манай совхоз бэшэ, мүн районоймнай динлэнхи ажахынууд ороннохой.

Совхозоймнай экономикын гээлтэ хороло хааная, юунһээ эхитэй гээшэб гэжэ зэргэсүүлэн шэнжэлжэ үзэһэн байнабди. Үнэн дээрээ манда ажалаймнай эмхидхэлдэ горитойхон дутагдалай бии байһаниинь элирүүлэгдээ юм. Мүн ажахыдамнай түрүү технологи, онол арга үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэдэгүй байгаа. Тиихэдэ ниитын зөөридэ хайша хэрэгээр хандаха, үрихэ, үбэршэлхэ ушарнууд бии байшоо. Эдэ бүхы дутагдалнууд дары усадхагдажа захалаа һэн.

Эрдэм, техникын хурдан түргэнөөр хүгжэжэ байһан мүнөө үедэ хүдөө ажахын һалбари бүхэнэй ашаг үрые дээшэлүүлэгдэ гансашье механизатор, малшадай, мэргэжэлтэдэй бэлиг шадабари, хүсэл эрмэлзэл хэрэгтэй бэшэ, мүн промышленна предприяти, организациннуудай саг үргэлжэй аша туһа, хүсэн заабол хэрэгтэй байха. Эдэнэй үзүүлдэг саг үргэлжэй туһаламжагүйгөөр үйлэдбэриигөө ашаг үрые эрид дээшэлүүлжэ бирахагүй байнабди. Хүн зоной эдеэ хоолой шухала продуктнууд ыйн шанартайгаар, элбэг өхөөр үйлэдбэрилжэ бэлэдхэхын тула ажахы бүхэндэ өхэ барилга үргэнөөр ябуулагдаха зэргэтэй. Тиихэдэ хүсэтэй, бүтээсэтэй машина, техникэ, минеральна үтэгжүүлгэ хэрэгтэй. Ниитын адууһа малай шэнэ байрануудые тургөөр, бага гаргашатайгаар барижа ашаглаха гээшэ шухалада тоологдоно. Малшадай, таряашадай ажал хүнгэдхэжэ, хүсэдөөр оньһожоруулха хүдэлмэри жэл бүхэндэ үргэдэнэ. Мүнөө ажахынуудта гансашье юрын машина бэшэ, харин продукци үйлэдбэрилгые хүсэдөөр оньһожоруулха орёо нарин түхеэрэлгэнүүд хэрэгтэй гээшэ. Совхознай һүүлэй жэлнүүдтэ нимэ түхеэрэлгэнүүдээр, бүтээсэ өхэтэй машина, техникээр гүйсэд хангагдана.

Ажахынуудай абаһан эдэ түхеэрэлгэнүүд болон машина, техникэ үнэ сэнгээ, гаргашаяа түргэн болзорто харюулха ёһотой байһаниинь мэдээжэ. Тэрэгүй һаа, абтаһан продукциимнай үнэ сэн улам нэмэжэ, ажалай бүтээсэ эрид дээшэлхэгүй байна ха юм.

Манай хэһэн захилые дүүргэдэг предприяти, организацинууд олонхи ушарта уялгаяа саг болзортонь бэелүүлнэгүй. Энээнһээ уламжалан, шэнэ байра, түхеэрэлгэнүүд саг соогоо ашаглагданагүй, барилгань унжагайруулагдана. Үгышье һаа муу шанартайгаар хэгдэһэнһээ эбдэржэ, сагһаа урид хэрэглэмжэһээ гарана. Ажахынуудай захилые дүүргэхээр хэлсээ баталһан предприятинууд, организацинууд мүнгынь заабол саг болзортонь абабашье, хэлэһэндээ хүрэнэгүй.

Һүүлэй жэлнүүдтэ район дотор «Сельхозхимия» нэгэдэл байгуулагдаа гээшэ. Энэ эмхинн коллектив ажахынуудай газарай үрэжэл һайжаруулха сэхэ уялгатай юм. Тиимэһээ минеральна үтэгжүүлгэ, элдэб түхэлэй хүсэтэ машина, техникэ үгтэнэ. Тодорхойлбол, энэ организаци ажахы бүхэндэ газарай үрэжэл һайжаруулха тусхай отряд байгуулха зэргэтэй. Гэбэшье мүнөө хүрэтэрөө тус организаци уялгата зорилгоёо бэелүүлжэ захалаадуй байнаар.

Бидэ жэл бүхэндэ малай байра, малшадай байха гэрнүүдые шэнээр баринабди. Шэнэ барилгануудые өөрынгөө хүсөөр, мүн захил абагшадай хүсөөр хэнэбди. Алишье аргаар барилга хэхэдэмнай, совхозоймнай мүнгэ зөөри гаргашалагдажал байдаг. Хэрбээ барилга хэгшэдэй ажалдаа түрүү онол арга нэбтэрүүлжэ, оньһожоруулга үргэнөөр хэрэглэдэг болоо һаань, гаргашань нилээд хороогдохо бэлэй. Зүгөөр совхоздомнай барилгын гаргаша жэл бүхэндэ дээшэлжэл байдаг.

Совхозуудта барилга хэхэдэ хүшэр байдаг. Нэгэдэхеэр, барилгын материал дуталдажа, хэрэгтэй сагтань хаанаһаашье бэдэржэ олохын аргагүй бэрхэшээлтэй дайралданабди. Жэшээлбэл, хирпинсэ, хадааһан, шифер, сонхын шэл, цемент болон бусад хэрэгсэлнүүдээр хэзээдэшье хүсэд хангагданагүйбди. Энээнһээ уламжалан, онсо шухала барилгамнай унжагайруулагдажа, саг болзортоо ашаглагданагүй.

Мүнөө үедэ ажахы бүхэн хэдэн организацитай хэлсээ хэхэ баатай болодог. Эдэ организаци, предприятинууд баталагдаһан хэлсээгээ бэелүүлжэ бирахагүйшье һаа, сэнгыень заабол дээхэнүүр шүүрэжэ абахые оролдодог болошоо. Гансал абахые мэдэдэг нимэ организацитай хэлсээ баталаагүйдөө хэрэгтэй шухала түхеэрэлгэ гартаа оруулхань бэрхэтэй байдаг. Нимэ гасаланда орохоодоо, тушаалдаһан лэ организацида захил хөнэбди. Хэлсээ баталжа, хэрэгтэй мүнгэ зөөрисэ абажал һаланһан организаци элдэб шалтаг урдаа барьяад, түхеэрэлгэнүүдые саг болзортонь хабсаргажа, тодхожо үгэхэгүй, заабол удаарууллжал һаладаг. Тэдэнэй хэжэ үгэхыень хүлеэжэ ялдахада, өөнэдынгөө хүсөөр хэдэг гээшэбди. Жэшээлбэл, малай шэнэ байра соохи транспортерой гү, али үрэмдэмэл худагай бүлүүрыень, хэзээ һуулгахыень хүлеэлтэй аал? Хэрбээ үбэлжэлгын, хүйтэнэй ойртошоод байхада, бүришье ашаултай.

Ямар нэгэ фермэ дээрэ худагай эбдэрхэдэ, заабол районой «Сельхозтехника» нэгэдэлдэ хоходохош. Тэндэһээ харюусахадаа, заатагүй ерэхээр найдуулха. Хүлеэхэдэ, хэншье ерэхэгүй. Хэрбээ ерэшье һаа, ямар нэгэ запасной часть асаржа орхёод, заһабарилангүй ябашаха. Дахинаа харагдахагүй. Нигэжэл ажахынуудые зобоожо байдаг заншалтай. Туһаламжа үзүүлхэ уялгатай эдэнние хүлеэжэ ядахадаал бидэ өөһэдөө - заһабарилжа оронобди. Нимэ байдалда мүнөө ажахы бүхэн даданхай, юрын хэрэг мэтээр тоологдоно. Үнэн дээрээ ажахы бүхэн юунэй түлөө мүнгэ түлэһэнөө мэдэжэ, нимэ үлүүсэ хэтэрһэн организацинуудта шанга эрилтэ табиха зэргэтэй.

Мүнөө трактор, комбайнуудаа «Сельхозтехника» нэгэдэлдэ асаржа заһабарилхадамнай, үнэ сэнгынь ахахадаараа ехэ байдаг. Тиинһэн мүртөө олонхи ушарта ахир муу шанартайгаар заһабарилагдана гэхэ гү, али тэндэ абаашагдаһан тракторнууд заабол дахин задалагдажа заһабарилагдана.

Ажахынуудые али болохоор хангаха уялгатай организацинууд бүлтадаа баришатайханиинь бажуужа абахаар өрмэлзэнхэй гэжэ гэмнэхые хүсэнэ бэшэбди. Нимэ дутагдал, нэгэдэхеэр, тэдэнэй эмхидхэлэй мууһаа ушарна гээшэл ха. Хоёрдохёор, ажахыемнай хангадаг организацинууд өөһэдөө хэрэгтэй материалаар дуталдажа, горитойхон бэрхэшээлдэ ородог хаш. Мүн дүршэлтэй, мэргэжэл шадабаритай хүдэлмэрилэгшэдөөр, бүтээсэтэй оньһон түхеэрэлгээр дуталдадаг дээрэһээ хараалагдаһан түсэбөө лажашье һаань дүүргэхые оролдодог байна. Колхоз, совхозуудай эрилтэ хангаха уялгатай организаци, предприятинууд һара бүхэндэ түсэбөө дүүргэжэ, мүнгэн шангаар урмашуулагдадагшье байха. Тиин гэхэдэ, үнөөхи «хангаһан», «туһаламжа үзүүлһэн» ажахыдань ургасашье абтахагүй, машина, техникэнь заһабарилагдажа бэлэн болгогдоогүй, задагай зайдан зандаа байха. Нигээд ерэхдээ ажахы, мүн тэрэнэй эрилтые хангаха уялгатай организацинууд хоорондоо нягта холбоотой, хэн нэгэсэ хохидолдо оруулхагүйе оролдохо зэргэтэй. Тингэбэл, хүдөө ажахымнай үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлжэ, һү, мяхан ехээр абтадаг, бэлэдхэгдэдэг болохол.

Д. ДОНДУПОВ,
Хурамхаанай районой Аргатын совхозой директор.

Мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ

ОЛОНДО МАГТААЛТАЙ

Үйлэдбэрнин ашаг үрые, хүдэлмэрнин шанарые улам һайжаруулжа, барилга түргэнөөр, эрхим шанартайгаар хэхэ гэһэн шухала зорилго барилга-хабсаралгын 607-дохи поездын коллектив урдаа табяад, һүүлэй жэлнүүдтэ яһала амжалта туйлана. Тус коллектив тоннельнэ 16-дахи отрядай хүдэлмэришэдэй һуудаг Заречный посёлогой барилга хэнэ. Эндэ һүүлэй жэлнүүдтэ магазинууд, столово, 300 хүнэй һууритай соёлой байшан, байрын гэрнүүд олоор ербын бодобо.

Барилга-хабсаралгын 607-дохи поездын хүдэлмэришэд туйлаһан амжалтаяа улам арьбадхаха гэһэн хүсэл эрмэлзэлтэйгээр социалис мүрысөөндэ хабаадалсана. Эдэнэр Заречный посёлогто барилга хэхынгээ хажуугаар Северобайкальск городой үһа сэбэрлэхэ түхеэрэлгэ барна. Энэ орёо хүндэ, харюусалгатай барилгые байгша ондо дүүргэхэ гэһэн эрилтэ тус поездын коллективэй урда табигдана.

— Энэ хараа түсэб бэелүүлхын тула 1 миллион 200 мянган түхэриг ашаглаха ёһотойбди. Жэлэй эхинһээ 800-гаад мянган түхэригэй барилга хээд байнабди. Жэлэй дүүрэтэр хэхэ юумэн үшөөл ехэ. Хүдэлмэришэдний үһа сэбэрлэхэ түхеэрэлгын барилгые октябрь һарада дүүргэхээр уялга абанхай. Эдэнэр үгэдөө хүрэхэшье байха,— гээд барилга-хабсаралгын 607-дохи поездыи начальник В. Д. Степаненко хэлэнэ.

Үһа сэбэрлэхэ түхеэрэлгын барилга дээрэ һайн бэлэдхэлтэй, дүршэл шадабаритай хүдэлмэришэд ажаллана. Жэшээлхэдэ, Н. А. Темирянц, Н. Ф. Шалыгин, В. Т. Ченяк болон бусадай хүтэлбэрилдэг бригадануудай коллективүүд халаан бүриннгөө даабариие 15—20 процентээр үлүүлнэ. Эдэнэр бүхы ажалаа эрхим шанартайгаар хэнэ.

— Бидэ үһа сэбэрлэхэ түхеэрэлгын барилгые болзорһоонь урид дүүргэхэ гэжэ яһала оролдонобди. Юуб гэхэдэ, Северобайкальск городнай хурдан түргэнөөр үргажа байна. Хүн зонойшье тоо олошорно. Байгал далайе, байгаалние хамгаалха хэрэгтэ хүн бүхэн хубитэяа оруулха ёһотой. Тиимэһээ үһа сэбэрлэхэ түхеэрэлгые шадаал һаа саг болзорһоонь урид ашаглалгада туша-аар шиидэнхэйбди,— гэжэ тус поездын партийна организациин секретарь М. И. Рагимов мэдүүлнэ. Байгша оной долоон һарын туршада нилээд ехэ хүдэлмэри хэлдээ.

К. ЖАМЬЯНОВ.

ДҮРШЭЛТЭЙ ҺААЛИЩАН

Ф. А. Бариева олон жэлэй туршада Хүрбын совхоздо һаалишанаар хүдэлнэ. Тиихэдээ һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ жэл бүри илажа гараад, гансашье совхоздоо бэшэ, харин бүхы район соогоо түрүүшүүлэй зэргэдэ оролсожо, магтаал, шагналда хүртэдэг. Энэшье жэлдэ тэрэ ССР Союзай 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абаад, тэрэнээ амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Жэлэй эхинһээ даалгагдаһан үнеэн бүриннөө 1826 килограмм һү һаанхэй. Дүршэл ехэтэй һаалишан ганса өөрынгөө хүдэлмэри хараад, ябадаггүй, хамта хүдэлдэг нүхэдтөө туһа хүргэнэ.

Ц. ГОМБОДОРЖИЕВА.

Ороной таряалан дээрэ

ДМИТРОВ. (Московско область). Область доторoо овощ өхөөр таригжа үргуулдаг Дмитровско районой ажахынууд эртын хартаабха хуряажа захаланхай. «Хоёрдохи хилээмэн» хото городууд болон һуурин тосхонуудай худалдаа наймаанай сетьдэ зөөгдэжэ эхилээ. Москва шадарай Раменска, Коломенско, Воскресенскэ болон бусад районуудай ажахынуудта хартаабха баһал хуряагдана.

БАКУ. Азербайджанай баруун хубида Гераньойсько талын ажахынууд кукурузын набша намаагаар силос дарана.

Урдань хэрэглэгдэдэггүй байһан газарые хэрэглэжэ, кукурузын таригдадаг талмайе үргэдхөө юм. Колхоз, совхозуудта соя, наран сэсэг, сорго, хүсы үбэнэй таригдадаг талмайнууд баһал үргэдхэгдөө.

Бүхы ажахынуудта техникээр болон транспортаар хангагдаһан тэжээл өөлэдхэдэг оригаданууд худэлнэ. Республикын тала газартай ба хадалнг районуудташье кукуруза хуряажа эхилээ.

ИВАНО-ФРАНКОВСК. Колоомонһоо сэбэрлэгдэһэн, хахалагдажа үтэгжүүлэгдэһэн полидо Карпат шадарай ажахынуудай механизаторнууд сеялкэнүүдээ гаргажа, рапс таринка эхилбэ.

Тэжээлэй ургамалнуудай таригдадаг полине үргэдхэнгүйгөөр мал ажалые шэмэтэй һайн тэжээлээр хангахадань, энэ ургамал туһалдаг байна. Тэрэннээ гадна, рапсын поли дээрэ мал бэлшээхэ болзор 40—50 үдэрөөр һунаагдадаг. Рапсые бусад ургамалнуудтай холижо тарихада, гектар бүриннөө 100 центнер тэжээлэй единицэ абтадаг байна. Мүнөө жэлдэ 21 мянган гектар газарта рапс таригдаха юм.

КУРСК. Эндэхи полинуудай түхэл шэнжэ түргөөр хубилна. Һаял ороонной ургажа байһан газар хахалагдаад, харлажа харагдана. Областийн тарьяашад намарай ургамалнуудай таригдаха хурьһые элдүүрилжэ дүүргэхээ байна. Агротехникын дүримүүдые сахяад байхада, ямаршье уларилтай эрхэ байдалда намарай ороонойо ургамалнуудай тогтууритай баян ургаса абажа болохо гэжэ дүй дүршэл харуулна. Мүнөө жэлдэ олонхи ажахынуудта гектар бүриннөө 35—40 центнер шэниисэ хуряагдаа.

ТУЛА. Областийн полинууд дээрэ «Ороонон» гэһэн ябуулга эхилээ. Тэрэндэ өөшүүлтэй хамта һурагшад хабаадана. Жэшээнь, Ясногорско райондо «Орденок» лагерийн пионернүүд «Ленинский путь» колхозой полинууд дээрэнээ хоолос суглуулнаи байна. Энэнь гектар бүриннөө 2—2,5 центнер ороонон нэмэжэ суглуулха арга олгоо.

(ТАСС).

ДАМЖУУЛГЫН ВЫМПЕЛ БАРЮУЛАГДАБА

Баргажанай-Адагай загаһанай комбинадай П. Д. Тенгайкинагай ударидадаг комсомол-залуушуулай бригада түрүүшын хахад жэлэй хүдэлмэриин дүнгөөр эрхим амжалтануудые туйлаһан байна. Продукци гаргаха түсэбөө 148 процент дүүргэбэ. Комсомол-залуушуул Софья Шмальц, Зоя Аюшеева, Галина Попова болон Альбина Потапова гэгшэд ажалай түрүүшүүл болонхой гэжэ онсо тэмдэглэмээр.

Хоёрдохи квартал соо тус бригада гансашье загаһанай комбинат соо эрхимүүдэй нэгэн гэгдээ бэшэ, мүн район соогоошье түрүү һуури эзэлнэ.

Үндэр ехэ үрэ дүн туйлаһанайнь, нинтын ажалда эршэмтэй шударгы хабаадаһанайнь түлөө комсомол-залуушуулай бригадада КПСС-эй райкомой дамжуулгын Улаан вымпел барюулагдаба.

СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн баярые угтуулан, бригадын комсомолшууд үндэр социалис уялга абаба— хахад жэлэйнгээ түсэбые хараалагдаһан болзорһоо урид, декабриин 30 болотор дүүргэхэбди гэжэ тэдэнэр үгээ үгөө.

В. СУВОРОВ,
загаһанай комбинадай ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь.

МАЛ АЖАЛ — онсо тухала һалбари

„УРГЫ“ УЛАМ ҺАЛБАРХАЛ

△ АЖАЛАЙ ВАХТАДА 15 ЭДИРШҮҮЛ ЖАГСАНХАЙ. ХУРЬГАН БҮХЭНЭЙ ШЭГНҮҮРЫЕ СҮҮДХЭДЭЭ ДУНДА ЗЭРГЭЭР 138 ГРАММААР НЭМЭЭХЭ. △ ДААЛГАГДАҺАН БҮХЫ ҺҮРЭГӨӨ ГАРЗА ХОРОЛТОДО ОРУУЛАНГҮЙ ТОМО БОЛГОХО. △ ОТАРАДАНЬ 2500 ХУРЬГАН ХАРУУҺАЛАГДАНА, СААШАДАА 3500-да ХҮРГЭГДЭХЭ ЮМ. △ ТЭДЭНЭЙ ДҮЙ ДҮРШЭЛӨӨР ХҮРШЭНЭРЫНЬ ҺОНИРХОНО.

Зунай нэгэ үдэр. «Дружба» колхозой түбһөө гараад, үнишье ябаагүй байхада, Гавриловска гэжэ үзэсхэлэн һайхан газарта түхеэрэгдэһэн үхибүүдэй ажалай амаралтын «Ургы» гэжэ лагерийн байра байдал харагдаба. Холоһоо харахада, ёһотойл городтол адляар үзэгдэхэ юм. Үхибүүдэй байха хамтын томо байра, хажуудань столово, тэ саанань ажалай һүүлээр бэсэ угааха душ, бани баригданхай. Эндэнэ холо бэшэхэнэ хони, хурьгадые байлгаха гэхэ гү, али дээрээ хушалтатай үргэн ехэ сарай, хорёо, эхэ хониной хашаа бии. Бэсэ элүүржүүлхэ, ажал хэжэ дүршэхэ энэ лагерьта нютагай һургуулийн 16 һурагшад байрланхай. Тэдэнэр түрэл колхозойнгоо энэ жэлэй 2500 хурьга харуулна. Тэдэнь 5 ондоо бүлэг болгогдожо, 500 толгойгоор хубаарилагданхай. Һурагшад баһал звено болоод хүдэлнэ. Звенодо 3 хүн ажалладаг, хоёрынь хониндоо адуулдаг, нэгэниинь амардаг гуримтай.

—Түрүүн эндэ хүдэлхөөр 45 үхибүүд бэшүүлээ һэн. Тиихэдэнь гурбан халаан болгохоор хараалаа һэмди. Теэд зарим һурагшад хэшээлэйнгээ эхилтэр ажаллахаар мэдүүлээ. Тиимэһээ тэдэнние шэлэжэ байлгаабди. 9 үхибүүд гурбадахи зунаа эндэ хүдэлнэ. Эдээндэл адляар түрэл колхозоо туһалалсаха дуратайшуул үшөөл олон,—гэжэ лагерийн начальник Эльвира Ширниковна Жамбалова хөөрэнэ.

Колхозой правлени, партком эдэ хурьгадай хойноһоо хододоо нэгэ бүлэг үхибүүдэй харуулһаниинь дээрэ гэжэ тоолоно. Юуб гэхэдэ, эдэ һурагшад зунай эхинһээ һүүл болотор хүдэлхэдөө, дүршэл шадабаритайшье болоно ха юм. Тиихэдэ хэһэн ажалайнгаа дүн тэдэнэр харахаяа һанана бшуу. Һайнаар хүдэлһэн, социалис уялгаяа дүүргэһэн үхибүүдые колхоз СССР-эй ВДНХ ошохо түлөөһэгүй путёвкоор урмашуулдаг байна.

Энэ һайшаалта үүсхэл түрүүн дэмжэдэггүй нэн. Хурьга, тугал харуулһалха һурагшадай үйлэдбэриин бригада бии болгохо тухай хөөрэлдөөн үнинһөө хойшо болодог байгаа. Колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй зүгһөө түрүүшээр энэ асуудал ехэшье анхаралда абтаагүй бэлэй. Үхибүүд хурьгадые зүгөөр харуулһалжа шадахашьегүй, энээннээ һайн үрэ гараха гэжэ һанагдаагүй байжа болоо. Гэхэтэй хамта нимэ бригаданууд республика дотор яһала олоор эмхидхэгдэһэн, эдэнэй үрэ дүнгүүдынь тиимэшье муу гэхээр бэшэ байгаа.

Байгша оной хабар тус ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд Хорин районой Үдын совхоздо эмхидхэгдэһэн ажалай-амаралтын лагерийн ажал хэрэгтэй танилсаа, дүй дүршэлыень шэнжэлээ. Тиигэжэ эндэ июнийн эхеэр өөнэдын лагерьтай болоһон байна.

«Ургы» гэжэ нэрлэгдэһэн лагерийн нээгдэхын урда тээ һурагшадай үйлэдбэриин бригада ба колхозой правлени хоёр хэлсээ баталхадаа, үхибүүдэй хэхэ хүдэлмэри, тэдэнэрэй урдахи зорилго, социалис уялга, ажалай түлбэри тухай хэлсэһэн байна. Мүнөө эндэхи улаан булан соонь эдэ бүгэдэ эли газарта үлгөөтэй харагдана. Тэрэннээ гадуур ниитэ-һуралсалай, спортивна болон соёлой түсэбүүд баталан абтанхай.

Э. Ш. Жамбалова—лагерийн начальнигаар, ветеринар мэргэжэлтэй С. С. Шахартуева—хүмүүжүүлэгшээр, коммунист, ветеринар мэргэжэлтэй Л. П. Ольхинова—һурган хүмүүжүүлэгшээр хүдэлнэ. Арбадахи классай һурагша Валя Баяндуева бригадираар, 8-дахи классай һурагша Эржена Дашиева—комсоргоор томилогдонхой. Звенонуудай гэшүүд өөнэд өөнэдынгөө харуулһалха бүлэг хурьгадаа даажа абаһан байна. Тус бригада намар ажахыдаа тушаахадаа, хурьгадайнгаа шэгнүүрые дунда зэргээр 28 килограммда хүргэхэ уялгатай. Тэдэнэрэй ажалайнь дүнгүүд һара бүхэндэ согсологдоод, коллективэй үзэмжэдэ табигдадаг болонхой. Эндэ августын эхеэр хурьгадые шэгнэжэ үзэхэдэнь, тус бүридөө дунда зэргээр 26 килограммда хүрөө гэхэ гү, али хурьган бүриин шэгнүүр сүүдхэдэ 103 граммаар нэмэнэн байна. Энэ һайн дүн гэшэ. Социалис мүрысөөндэ Дарима Цыренжаповагай даадаг звеногойхид түрүүлжэ „гараа. Тус коллектив июль һарын дүнгөөр хурьган бүхэнэйнгөө шэгнүүрые дунда зэргээр сүүдхэдэ 138 граммаар нэмэгээ. Эндэ 8-дахи классай һурагшад Содном Цыденов, Наташа Доржиева хоёрой оруулһан хубита ехэ. Хоёрдохи һуурине Света Тыскеевагай хүтэлбэрилдэг звеногой гэшүүд өөлэлэ.

—Хурьгадай шэгнүүрэй нэмэлтэ юундэ нимэ ехэ илгаатайб гэхэдэ, нооһыень хайшалхадаа, бэсынь ехээр адааһан, гэмтэһэн байна. Нимэ мал удаан үбшэлөөд, шэгнүүрээ ехээр нэмээгээгүй. Мүнөө жэлдэ 1085 хурьганай нооһон абтаа. Ерэхэ жэлдэ эндээ хурьгадай нооһо өөнэдөө хайшалха тухай дурадхал колхозой правленидэ оруулаабди,—гэжэ Э. Ш. Жамбалова тайлбарилба.

Ажахын мэргэжэлтэд, түрүү хонишод һурагшадай үйлэдбэриин бригадын гэшүүдтэй хододоо уулзажа, һургаал заабари үгэнэ. Жэшээлхэдэ, районой чемпион, коммунист Г. Т. Иванов эндэ ерэжэ, хурьгадта холимол тэжээл эдюулжэ һургаха тухай тодорхойгоор хөөрэжэ, заажа үгөө.

Үхибүүд ехэл журамтайгаар, даалгагдаһан ажалдаа өөзэн ёһоор хандаа гэжэ тэмдэглэхээр. Тэдэнэр хүтэлбэрилэгшэдэй үгэһэн зүбшэл, заабарине дүүргэхын хойноһоо нилээд оролдолго гаргана. Ондоогоор хэлэхэдэ, хурьгадаа һайнаар харуулһалхын тула яһала оролдоно. Тиимэл хадаа хүдэлмэриинь үрэ дүн һайн. Хурьгадайнь дунда гарза хоролто үты. Һурган хүмүүжүүлэгшэд һурагшадай ажалай журам сахилгада анхаралаа ехээр хандуулна. Эдэнэрэй байра соо оророодо, хамаг юумэнинь хуу гуримтай, арюун сэбэр. Газааншье баһал нимэ байдалтай. Эдэ бүгэдые хараха ехэл һонин байгаа һэн. Үхибүүд хурьгадтаа талха тарьяанай зүйл үгэхэдөө, амһартыень нягта нариннаар сэбэрлэнэ. Мүн тэжээлдээ баһал гамтайгаар хандаха юм.

Колхозой правлени эндэ хүдэлжэ байгшадта эсэгэ ёһоной анхарал хандуулна. Тэдэнэртэ ажалай тусхай хубсаһа, бороо хурада үмдэхэ плащ, сабхи үгэнхэй. Эдэнэрэй эдеэ хоолыншье һайн. Үдэртөө дүрбэ дахин эдеэлдэг юм.

Эдиршүүл сүлөөтэй сагтаа һонирхолтойгоор амарна. Улаан булан соонь телевизор, магнитофон, радиопригрыватель, элдэбэн номтой библиотекэ, газетэ болон журналнууд, бэсэ һорихо хэрэгсэлнүүд бии. Тэдэнэрэй байрын хажууда спортивна талмай бэлдэгдэнхэй. Эндэ үдэшэндөө шатар, даамаар мүрысөөн үнгэргэгдэнэ, нютагайнгаа суута хүнүүдтэй уулзана. Залуушуулда хододоо соёлой, медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд, колхозой хүтэлбэрилэгшэд ерэжэ, һонирхолтой хөөрэлдөө хэдэг, наада концерт харуулдаг байна.

Үхибүүдтэ хүдөөгэй сэбэр агаарта ажаллаха, амархада ямар гоёб даа. Тэдэнэр бултадаа лагеряа орхижо ошохо дурагүй. Эдэ эдиршүүл ерэхэ жэлдэ дахинаа эндээ ерэжэ хүдэлхэ байһандань батаар найдаа һэмди.

— Мүнөө жэлэйнь хүдэлмэринн дүн дээрэнээ хараха, үхибүүдтэ хурьга харуулһалхыень даажа үгэхөөр гэжэ һанагдана. Ерэхэ жэлдэ эндэ хүдэлэгшэдтэ 3500 хурьган даалгагдаха юм. Теэд энэ багаар бэлшээриимнай газар бага. Тиимэһээ бидэнэр ажалдаа шэнэ технологи хэрэглэжэ эхилхэмнай. Үдын совхозойхидой жэшээгээр гүрэндэ тушаагдаха хурьгадаа тусхай талмай дээрэ шахахаар хараалнабди. Тэрэнэй түлөө талмай барихаар түсэблэхэмнай. Залуу хониной мяхан хаа хаанагүй үнтэй сэнгээр абтадаг ха юм. Тиигэдэшье, эдэ мал үбэлжэлгэдэ орохогүй, тэдэндэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэй ха юм. Саашань юу хөлэхэб гэхэдэ, эдэ үхибүүдтэ ажалайнь түлөө баяр баясхалан хүргэнэб. Манай үеын наһатайшуулые халан абаха найдамтай халаан үндыжэ байна, —гэжэ колхозой түрүүлэгшэ Б. Ж. Жамбалов хөөрэнэ.

— Энэ лагерьта амарагшад бултадаа һайнаар хүдэлөө. Түрүүшын үедэ бидэндэ хүндэхэн байгаа. Теэд гэдэргээ сухарлагүйбди. Байгша ондо дайралдаһан дутуу дунданууда усадхажа, ерэхэ жэлдэ бүри амжалтайгаар ажаллахые оролдохобди. Энэ зун манай коллектив 20 килограммһаа доошо шэгнүүртэй хурьгадые бүлэгтөө абаагүй һэн. Теэд үхибүүднай муу, үлбэр, үбшэншье хурьгадые харуулжа шадаха байна гэжэ бэеэ харуулаа, — гээд лагерийн начальник Э. Ш. Жамбалова хэлэнэ.

Мүнөө «Ургы» лагерийнхид ажалаа түгэсэхэ дүтэлөө. Үхибүүд арга шадалаараа хүдэлөөшье, һайнаар амараашье гэжэ үшөө дахин хэлэлтэй. Тэдэнэр түрүүшынгээ ажалай үрэ дүнгүүдые хододоо һанажа ябаха. Хэн мэдэхэб, мүнөө хүдэлжэ байһан хүбүүд, басагадай зариманинь ерээдүй сагта түрэл колхоздоо суута малшан болонхой, нэрэеэ нэрлүүлжэ ябаха аалам.

Һаяхан хуршэ «Победа» колхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд эндэ ерэжэ, эдэнэй ажалтайнь танилсаа. Ерэхэ жэлдэ энэшье ажахыда нимэ лагерь нээгдэхээр хараалагдана. Районой бэшэшье ажахынуудай энэ үүсхэл халан абаа һаань, ехэл һайшаалтай байгаа.

Н. ДЕГТЯРЕВ.

Яруунын район.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Лагерийн коллектив. 2. Һурагшад Д. Цыренжапова С. Цыденов хоёр адуулга дээрэ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ХАЛЬМГ ҮНН

УЛААН ТУГАЙ УРМАНДА

1981 оной хүдэлмэрнин дүнгөөр Хальмагай АССР КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрүүдэй Советэй, ВЦСПС-эй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугта хүртөө һэн. Энэ хадаа республикын ажалшадай арбан нэгэдэхи табан жилэй түрүүшын жилдэ туйлаһан габьлата ажалайнь үрэ дүн болоно. Энээгээрээ бидэ сэдьхэлээ ханаад байха бэшэ, харин бүри ехэ харюусалгаяа мэдэрэн, үшөөл һайнаар хүдэлхэ болонобди.

Манай хонишодой бригада үнгэрһэн жилдэ муу бэшээр хүдэлөө һэн. Түсэбтэ 6 килограмм 140 граммай орондо хуса бүриһөө 9 килограмм 360 грамм нооһон хайшалагдаа. Үбэлжэлгэ гарза хоролтогүйгөөр, һайнаар үнгэрөө.

Улаан тугта хүртэһэн урмандаа, Эдеэ хоолой программа бэелүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулха зорилготойгоор малшаднай абаад байһан социалис уялгануудаа дахин хаража үзөөд, дээшэлүүлэгдэһэн шинэ уялгануудые абанхай, Мүнөө эршэтэ һайнаар хүдэлжэ байна.

А. ОМАРОВ,
Ики-Бурульска районой «Буратинский» совхозой ахалагша хонишон, 2-дохи фермын парторганизацийн секретарь.

Хальмагай нинслэл — Элистэ. В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ талмай. И. БУРСАКОВАЙ фото.

АХА ДУУ АРАДУУДАЙ БАТА БЭХИ НЭГЭДЭЛ

ТҮРҮҮШҮҮЛЭЙ ҮҮСХЭЛ

ШЭНЭ АРГААР ХҮДЭЛНЭБДИ

КПСС-эй Хальмагай өбкомой, Хальмагай АССР-эй Верховно Советэй ба Министрүүдэй Советэй орган — «Хальмаг үнн» газетын редакцийн хүдэлмэрилэгшэд энэ хуудаһа бэлдэбэ.

Комбинадаймнай партийна суглаануудай нэгэн дээрэ ажал эмхидхэлгын ба урмашуулгын шинэ аргые түрүүлэн хэрэглэхыемнай манай бригадада дурадхагдаба. Тэрэнэй сохом ашаг үрэ сехэтэй байһые бригадын гэшүүн бүхэндэ, предприятида бүхы дээрэнь харуулха ёнотой байгдаа. Тиин коллектив дотороо эзбшэхэ гэжэ шидэгдэбэ. Комбинадай түсэблэлгын таһагай начальник, нэгэ дорО политическэ ба экономическа һуралсалай методкабинедые даагша Н. А. Дорджиевада энэ хэрэг даалгагдаа юм. Ороной олон предприятида нэбтэрүүлэгдэһэн бригадна подрядаар хүдэлэлгын дүй дүршэлые тэрэ шэнжэлжэ, хэһэн, бүтээһэн ажалаараа шан абалгын гуримаар һонирхожо байһан байгаа.

Надежда Александровна манай үйлэдбэрийн участогта ходол ерэдэг болобо. Хүн бүхэндэ һайнаар даа, бодото жэшээнүүд дээрэ, тэрэнэй ажалда хабаадаһанайнь зэрлээр салигай теологдохо тухай ойлгосотойгоор хөөрэбэ. Ажалай шэнэ гуримда яажа орохо талаар хөөрэлдөөнүүдые комбинадай дирекцийн ба партийна организацийн түрөө олон хүн үнгэрөө һэн. Тиигэжэ нёдондоной сентябрь нара соо бригадаараа шэнээр хүдэлжэ эхилээ һэмди, Суглаан дээрээ совет һунгаабди. Тэрэнэй бүридэлдэ бригадирһаа гадна, үйлэдбэрийн ветерануд — В. Н. Жигульская, В. Ц. Акаева, Е. Б. Басангова, Р. Т. Савина гэгшэд оробо. Советэй эрхэнүүд яһалашье ехэ юм. Тэндэ хүдэлмэришэн бүхэнэй ажалда хабаадаһанай зэрлээр салигайнь ба шангайнь коэффициент гаргагдадаг байбса.

Бригадынгаа ашаг үрэ сехэтэй ажалда нүлөөлдэг эдэбхи үүсхэл гаргагшад, продукци ехээр абахын тула үйлэдбэрийнгөө сагые гүйсэд хэрэглэдэг хүдэлмэришэдэй ажалай коэффициент (КТУ) хөгжөөдэшье дээшэ байха зэргэтэй. Бүтээсэ багатайгаар, голодоһо гаргажа хүдэлһэн хүнүүдэй коэффициент доогуур байхаяа һанаха. Малые һүрэгөөрнь үүсэлжэ, түүхэй эдэй ехэ байха үедэ бригадаараа бидэ хөёр халаанда орообди. Тиигэнэһэнэй ашаар зарим удэрнүүдтэ урданайхиһаа долоо дахин ехэ—35 мянган шахуу хүрэтэр баанха консервэ гаргадаг болобобди.

Удаадахи нэгэ партийна суглаан дээрэ би бригадынгаа өгүһөө үгэ абажа, «ССР Союзай байгуулагдаһаар 60 жилэй ойдо — габшагай 60 недели» соносхохо зуураа Ажалай Алдар Сольн III шатын орденой кавалер, профсоюзай завкомой гэшүүн Ксения Цереновна Эрдни-Горяевагай бригадые социалис мүрысөөндэ уринабди гэжэ мэдүүлбэб.

Маниие дахан, энэшье бригада шэнэ арга хэрэглэдэг болобо. Консервэ олоор гаргахын түлөө тэдэнһээ абадаг мяханайнай хэмжээн удэр бүри ехэдэдэг болоо һэн.

Комбинат дотор социалис мүрысөөнэй дэлисэ, хүдэлмэрийн шэнэ аргын тогтонижон бэхижэлгэ партийна хиналтада абтаа. Агитаторнууд болон политинформаторнууд цехүүд соогуур ябажа, манай хөёр бригадын амжалтанууд тухай хөөрэдэг болоо. Бөлэн продукциие амһарталдаг хүдэлмэрилэгшэднай бүри ноябрь соо жэлэйнгээ түсэб 120 процент дүүргээ һэн. Тиихэдээ бригадын соведэй дурадхаһанай ёһоор, хүн бүхэнэй ажалда хабаадаһанай коэффициентын зэргээр шангай мүнгэн түлэгдөө. Иигэд ерэхэлээрээ, хамта хүдэлжэ байһан хүнүүд бэ бэедээ эрилтэехэтэйгээр хандана, бүтээн гаргагдаһан продукцийн хэмжээн ба шанарынь нилээд дээшэлнэ.

Гэб гэнтэ шэнэ аргада орохо гээшэ тиимэшье бэлэн хэрэг бэшэ. Амжалта, алдуунууд зэргэл ябагша һэн. Тиигэбэ ябашье һаань, бүхы юумэн тухайгаа, бригада дотороой байдал хүрэтэр партбюродо элидхэгшэ һэм. Бюрогой гэшүүд бидэндэ туһалдаг, бидэниие али болохоор дэмжэдэг байгаа.

Шэнэ гурим хэрэглэһэнэймнай үрэ дүн хараа байса харагдаа һэн. Январийнгаа түсэб — 137, февралийнхияа 156 процент дүүрөжэ, кварталай болон 5 һарын даабаринуудые үлүүлэн дүүргээбди.

Эдэ бүгэдэ хүдэлмэришэдэймнай салин хүлһэндэ сэхэ нүлөөлөө һааб даа. Эрхим амжалта туйлахын түлөө барандаа оролдодог болообди. Хүн бүхэн ажалдаа өзэн ёһоор хандажа захалаа. Тэдэнэрни мүнөө түүхэй эд багаар гаргашалхын, уурал, электрын эльшэ хүсэ алмахын, гүхеэрэлгэнүүдээ дэмы хүдэлгэхэгүйн түлөө аһан шэдалаараа оролдоно.

— Пелагея Лиджи-Горяевна, харана гүт, — гэжэ комбинадай партбюрогой секретарь М. С. Разнев намда хандаба. — Танай бригадын үүсхэл, шэнээр хүдэлһэнэйгнай үрэ дүн бүхы предприятиймнай амжалтада нүлөөлбэ. Бүхы цехүүдэймнай коллективүүдэй 75 процентнь мүнөө бригадна подрядаар хүдэлнэ.

П. ЧИДИНГОВА,
Каспийска мяха-консервын комбинадай бригадир, консервиэ цехэй партбюрогой гэшүүн.

БАТАЖАҺАН НҮХЭСЭЛ

Манай совхоздо олон үндэсэн яһанай хонишод хүдэлдэг. «Совет Социалис Республикануудай Союзай байгуулагдаһаар 60 жилэй ой тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолые үндэснэр һайхашаан угтаад, бүгэдэ арадай һайндэртэ ажалай ехэ бэлэгүүдые зорюулхаар шидэнхэй ажаллана. Социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй.

Нёдондо зуун хонин бүриһөө 115 хурьга абаһан Б. М. Лагазидзиин гэр бүлэ мүрысөөндэ түрүүлнэ. Хоёрдохи һуурида ябаһан Магомед-Сулеймаркадиевай бригада тиихэдэнь зуун хонин бүриһөө 110 хурьга абажа, толгой бүриһөө 7,2 килограмм нооһо хайшалһан байгаа. Харин байгша ондо тэрэ габшагай ажалаараа шалгаржа, мүрысөөнэй манлайда ябаһан үхэрөө хүсэбэ гэхэ гү, али үүн лэ зуунһаа 115 хурьга абаһан болоно.

1980 — 1981 онуудай түл бүлгын дүнгөөр манай хонишой фермын коллектив республиканска мүрысөөндэ орхимлэжэ, Хальмагай АССР-эй Үндэ ажахын министерствын ба хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой вымпелдэ хүртэнэн байна.

Хальмаг хонишодтой хамта эмэ эмээ нэгэдүүлэн, эбтэй эетэйгээр хүдэлжэ ябаһан хонишод З. М. Лагазидзе, А. Сагинишвили, М-С. Сулеймаркадиев болон бусадай хубита фермымнай амжалтада ехэ гэжэ баясхалантайгаар мэдүүлхэ дуран хүрэнэ.

Малшадайнгаа ажал хүдэлмэриин эрхэ байдал, һуудалые һайн болгохын тула ялала оролдоно гээшэбди. Хонишод М-Р. Алиев, Д. Арендаули гэгшэдай һаяа шэнэ гэрнүүдээ толлобо. Мүнөө үедэ эгээл һанааемнай зоболжо байһан юумэн гэхэдэ, электрын эльшэ хүсэн болоод байна. Тэрэнээ гүрэнэй сеть-һээ болгоо һаамнай, һанаа амар бэлэй даа.

Фермымнай бригада бүхэн оронойнгоо 60 жилэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө оролдон, дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаад, амжалтатай бэелүүлжэ байна. Ямаршье хүндэ хүшэр сагай тохёолдоо һаа, тунхарихагүй, харин эрид шууд тэрэниие дабаха шадалтай байһанаа малшаднай мэдэрэнхэй, этигэл найдал дүүрэнээр ажалаа ябуулжа байна.

М. БАРТИШВИЛИ,
Буденный нэрэмжэтэ совхозой 4-дэхи фермые эрхилэгшэ.

БАЯР АСАРДАГ

Орон доторнай арбадахи табан жилдэ туйлагдаһан илалтануудта Доодо-Волгын геологуудай оруулһан хубита нилээд ехэ гэжэ тэмдэглэгдэнхэй гээшэ. Астраханска газоконденсатна томохон хэбтэшын 1977 ондо нээгдэһэн ушар энээнние бодотоор гэршэлнэ. **«Промышленна комплекс байгуулха, мүн Астраханска газоконденсатна хэбтэшын үндэһэ һуури дээрэ серэ үйлэдбэрилжэ эхилхэ»** гэжэ КПСС-эй XXVI съезд дээрэ баталагдаһан Гол шэглэлнүүд дотор бэшэгдэнхэй юм. Хальмагай геологуудай нээһэн Доодо-Волгын гуримаар хэбтэшэ нимээр сэгнэгдэнэн байна.

Арбадахи табан жилдэ Доодо-Волгын нефть болон газай бусадшье хэбтэшэнүүд нээгдэһэн юм. Тэдэнэйнь дундаһаа Касаткинска газонефтийн хэбтэшые тэмдэглэмээр. Волгоградай областьдо калийна, магниева дабһанануудай томохон нөөсэ нээгдэнхэй. Тиихэдэ барилгын материалнууд болон газар дорохи дабһагүй уһан Хальмагай газар дайдада олдоо һэн. Ган гасуурта дайралдалаг манай республикада тиимэ уһан аргагүй шухала юм. Ууха уһанай нөөсые үшөө һайнаар бэдэрхэ зорилго геологуудаймнай урда табигдана.

Элистэ хотоһоо баруун-хойшоо жараал модоной зайда 1976 ондо дабһагүй уһанай горитой нөөсэ олдоо бэлэй. Нинслэл хотымнай хүн зон мүнөө тэрэ уһа хэрэглэдэг. Тиигэбшье нимэ уһанай нөөсэ бэдэрхэ хүдэлмэри үргэлжэлүүлэгдэнээр. «Советское» гэжэ һуурин шадар 1981 ондо тон һайн шанартай ууха уһан олдоо. Байгша ондо Черноземельскэ ба Городовиковско районуудта гидрогеологическа ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри хэгдэхээр хараалагданай. Эдэ районуудай түбүүдтэ ажаһуугшадые, ойро тойрон байһан ажахынуудай ажалшадые эдихэ уһаар хангалга гидрогеологуудай гол зорилго мүн.

Барилгын материалнуудай нөөсые бэдэрхэ хүдэлмэридэ мүн лэ гол анхарал хандуулагдана. Мүнөө дээрээ нютагаймнай барилгын организацинууд бо заводууд хирпиисын болон керамзитна шабарай түүхэй эдээр, барилгын эльһэн ба избёосхоор яһала найдамтайгаар хангагданхай гээшэ. Арбадахи табан жилдэ республика дотор дун хамта барилгын материалнуудай табан хэбтэшэ ашаглалгада тушаагдаһан байха юм. Барилгын материалай нөөсэ бэдэрхэ хүдэлмэри үргэлжэлһөөр.

Эдэ бүхы амжалта геологуудаймнай эсэшэ сусашагүй оролдолгын аша үрэ гээшэ. Табан жилэй дүнгөөр олон тоото геологуудай гүрэн түрынгөө хайра шагналда хүртөө һэн. Байгаалийн баялигуудые түрүүлэн нээһэн үрэмдэлгын мастернууд И. А. Гридяхина, А. И. Дегтярева, Ю. К. Очирова, А. В. Попова, гидрогеологууд М. М. Зиненко, Т. А. Махоты, В. Л. Алибекова болон бусад тэдэнэй тоодо ороно.

Шэнэ табан жилэй хоёрдохи жилыешье ашагта малтамал бэдэрэгшэднай һайнаар эхилээд байна. Үйлэдбэрийн гол дүнгүүдээр түсэбүүд бэелүүлэгдэнхэй. Геологическа даабари дүүргэгдээ.

Ашагта малтамалнуудай нөөсые бэдэрхэ хүдэлмэри хизаарлаагүй. Дайдынгаа баялигуудай нөөсые нээхын тула ашагта малтамал бэдэрэгшэднай зохёохы ёһоор, эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллаха зэргэтэй. Энэ замдамнай дайралдаһан бүхы хүшэр хүндэнүүд бэдэрэлгэ ба шэнэ баялигуудые нээлгэ баяраар харюулагдаха байхал!

М. МЕНКЕНОВ,
Хальмагай геолого-бэдэрэлгын экспедицийн ахамад геолог.

ЭРШЭЕЭ ҺУЛАДХАНГҮЙ

Хальмагай АССР-эй Мелиорацийн ба уһанай ажахын министерствын онһожоруулагдамал нүүдэл колоннуудай коллективүүд зорилгонуудаа амжалтатай дүүргэнэ. В. Булхумовай эрхилдэг Сарпинска онһожоруулагдамал колоннын хүдэлмэрилэгшэд иланганяа үндэр амжалта туйлана. Тэдэнэр Октябрьска, Малдербетовскэ районуудай ажахынуудые хангажа, нёдондо нэгэ миллион гаран түхэригэй гэхэ гү, али түсэбөө 244 мянган түхэриг өгөөр сэхэ хүдэлмэри бүтээгээ һэн.

Арбан нэгэдэхи табан жилэй нэгэдэхи жилдэ абиһан эршэеэ тэдэнэр мүнөөшье алдангүй, уһалагдаха таряалигаа саг болзор соонь уһалжа, түсэбтэ даабаряа сум бэелүүлһэн байна.

Л. ИСЛИЧУК.

Социалис Ажалай Герой Адьян Тюрблевич Ходжгуроа. Э. ДЖИМБЕЕВЭН фото.

ЭРХИМ ХОНИШОН БАЙХА ХЭРЭГТЭЙ

Ики-Бурульска районой «Буратинский» совхозой хонишон Ибрагим Абдулмеджидов юһэн жилэй саада тээ хониндо ороһон намтартай. Түрүүн тэрээндэ муу хонидые даалгаһан байгаа. Ибрагимһаа урда олон хүн муу хонидые харууһалдаг һэн. Гарза хоролтошье яһалал болодог байгаа. Теэд И. Абдулмеджидовэй тэдэниие даажа абаһан жилдэ нэгэшье толгой үлбэр муу хонин гарзалаагүй юм.

Хойто жилынь тэрээндэ эхэ хонидые даалгаба. Тэдэньшье даа олон эзэнэй гарта орожо, тулюур болошоһон байгаа һэн. Тиимэһээнь Абдулмеджидов зуниинь тэдэнээ һайнаар адуулжа, хүсэ шадалтай болгохын түлөө оролдоо һэн. Намарынь тэдэнь дунда эзэргын тарганһаа дээшэ шадалтай болоод байгаа. Үбэлынь зуун хонин бүриһөө 105 хурьга абаа. Иимэ дүн совхоздо нэгэл дахин үзэгдэнэн байгаа. Шэнэ хонишоной оролдосые анхаралтайгаар хаража байһан фермые эрхилэгшэ Бадма Джиджиевич Калаев Ибрагимда аргагүй туһалаа һэн. Иимэ эрхилэгшын ашаар хонишодой түл абалга жэлһээ жилдэ дээшэлжэл байба. Уданшьегүй зуун хонин бүриһөө 120 хурьган абтадаг болобо. 1980 ондо 132-то хүрэбэ. Нёдондо жилдэ зуунай 160-аад боложо, Хальмаг орондоо суутай хонишон Михаил Иванович Годиной бригадын амжалта хүсэгдэбэ.

—Михаил Иванович айхабтар ажалша хүн даа,—гэжэ Ибрагим хөөрэнэ. — Суглаа хураал дээгүүр тэрээнтэй нэгэнтэ бэшэ уулзагшабди. Бригадынгаа ажал хэрэгүүд тухай дуратайгаар хөөрэдэг. Отарыень ерэжэ харахыемнай ходо дурадхагша. Нэгэ забһар оложо, харажал ерэхэ болоо гэжэ һанагшаб.

Харин М. И. Годиниһоо бусадай һураха юумэн одоол бии ааб даа. Жэшээлхэдэ, түл абалгын эхилхэһээ урид тэрэ аяар 160 таһалга бэлдэнэ. Тиихэдэнь бидэ миил 60-е хэнэбди. Совхозойнгоо дирекцийе барилгын материал үгэгты гэжэ яһалал дайлана гээшэбди, —гэжэ тэрэ саашань тэмдэглээ һэн.

Ахалагша хонишон бууруу бэшэ, һайн дураараа абаһан үндэр уялгаяа дүүргэхын тула эгээл түрүүн өөһэдөө оролдохо, али болохо туһаламжа эрихэ ёнотой байна бшуу.

Бидэнэр бригадиртайнь хамта ябажа, хонидойнь байра байдалые хараа һэмди. Одоо юу хэлэхэб, һэшхэлээрээ хүдэлдэг хүнэй гар тобойсо харагдаха байна даа. Хашаа хорёогойнь сэбэр, дарагар гээшэнь. Гансал хурьгадайнь байра багаданхай хэбэртэй.

—Хурьгадаймнай хахадыньшье эндээ багтахагүй ха, залгалаа бариха болоо. Түсэбһөө үлүү олон хурьга абахамнай сохом. Олон эхэ хонидоймнай эхирлэхэ байһаниинь мүнөөшье эли харагдана,—гээ һэн.

Нёдондо Ибрагим Абдулмеджиновэй бригада зуун эхэ хонинһсо 120 хурьга абахаар хараалһан байгаа. Тиигээд байтараа, бүхы арга боломжоёо хаража үзөөд, СССР-эй 60 жилэй ойдо дээшэлүүлэгдэһэн уялга абахадаа, 150 хүргэхэ гэлсэһэн байгаа. Үнэн дээрээ тэдэнэр түсэбтэ 789 толгойн орондо 1056 хурьга абажа дээшэлүүлэгдэһэн уялгаяа үлүүлжэ шадаһан байна бшуу.

Байгша ондо тэдэ зуун эхэ хонин бүриһөө 150 хурьга абаха түсэбтэй байһан. Гээмэндэ хурьгадые эхэнээнь таһалха дээрэ тоолоходонь, зуунай 150 бэшэ, харин 165 хурьган болоод байгаа.

И. Абдулмеджиновтэй хөөрэлдэхэдөө, ажалайнь амжалтын нюусаар һонирхоходоммай, иигэжэ хөөрөө һэн:

—Хэжэ байһан ажалайнгаа түлөө үнэн зүрхэнһөө оролдодог, хүнүүдтэ би дуратайгшаб. Хүнэй найдаһан, даалгаһан юумые муугаар хээд, үлайжа сайжа байхаһаа муухай юумэн үгы гэжэ һанадагби. Хэрбээ һайнаар хүдэлжэ шадахагүй һаа, һуури эзэлжэ байһанай хэрэг үгы аав даа. Одоо барилгашан, механизатор, врач гэжэ байха ёһогүй. Юундэ муу хонишон байха болоо юм, хэрэггүй,—гэжэ гаргалагша хонишоной хэлэһые удаан бодомжолжо үзөө һэм.

Эдэ үгэнүүдэй авторые танихашьегүй хүн энэ ямар хүм бэ гэжэ тухайлха болоно бэшэ гү! Теэд энэмнай үнэн ажалаараа урагшаа эрмэлэһэн, юумые муугаар хэжэ, хайша хэрэгээр хандажа шадахагүй хүн ха юм.

М. МУХТАРОВ.

ЖАРГАЛТАЙ САГ

«Сарпа» гэжэ совхозой директор Э. Ч. Муев Эрдни Утнасунович Гангуевта дүтэлжэ, үхибүүд ба эхынь бэеын элүүр энхээр һонирхоод:

— Галя һурана гү? — гэжэ асуубаб.

— Эндэхи университедэйнгээ филологическа факультедтэ оронхой даа. Багша болохо юм гээбы...

— Һайн лэ даа, — гэбэ директор. — Үгы, юрэдөө, юундэ совхозоо тойроо зомта? Совхозой эльгээһэн чухай саарһа абаад, совхозойнгоо стипенди дээрэ һурахаа байгаа гүбэ, — гэжэ удаань дуугарба.

Эрдни Утнасунович гайхан татажа:

— Зай, яахань һэм даа. Тэндэшье Галя шалгалтануудаа муу барягүй даа. Стипендишье абадаг. Теэд совхозоймнай стипендиадууд эрээдүйн зоотехник, ветврач, агроном, инженернүүд бэшэ аал?..

Тиихэдэнь директор энеэбхилжэ;

— Бидэшни бултадаа зоотехнигүүд, ветврачнууд, инженернүүд гээшэлди. Һүргуулиннгаа һандай дээрэһээ нимэнүүдээр түрөө бэшэ аалди? Багша гээшэмнай хого, хүдөөгэйгүй мэргэжэлтэдые бултыень бэлдэдэг, хүмүүжүүлдэг хүн ха юм. Багшыешье бэлдээ һаамнай, совхозоймнай гаргаша харюулагдахал эзргэтэй. Галя бидэндээ бусаг лэ, — гэбэ.

Энэ хөөрэлдөөнэй һүүлээр Галина Гангуева - совхозой стипендиат болоо һэн.

Харин тэрэнэй эсэгэ мүнөө иигэжэ хөөрэдэг:

— Совхозой директор Эрдни Чемянович Муев, партийна организацийн секретар Геннадий Викторович Плужников, рабочкомой түрүүлэгшэ Виктор Уланович Наранцаев болон бүхы хүдэлмэришэднай мишни үхибүүдтэ һанаагаа зободог юм.

Эрдни Утнасунович аяар долоон үхибүүтэй. Зургаан жилэй саада тээ түрэһэн Бадма-Гаря Дорджи-Гаря гэжэ эхир хөёрые түрэхэ дээрэнь эхэнь наһа барашоо бэлэй. Иигэжэ эсэгын гар дээрэ долоон үхибүүн үлэһэн байна. Теэд яаха хээхээешье тэрэ ойлгоогүй. Хажуудань үшөө харахагүй эхэнь хүнэй харууһанай байха. Теэд хүршэнэрынь болон нүхэдынь, совхозой хүтэлбэрилэгшэд ба гүрэн түрэ тэрэниие орхёогүй. Нарай хөёроо нялхашуулай байшанда үгөө. Ехэ болоходонь, абана аабзаш даа гэжэ тэндэнь хэлээ. Фермын зоотехнигээр хүдэлжэ байһан тэрээндэ совхозынь ондоо ажал дурадхаба. Тиигэжэ тэрэ үдэр һүнигүй ябахаяа болёо. Харин хүршэнэрынь үнеэсынь һаажа, хоолыень хэлсэжэ, али болохоор хамһалсадаг һэн.

Э. У. Гангуевай бүлэдэ хэдэн олон түрэлхид болон нүхэдынь туһалдаг байгаа. Бултадаал бидэндэ туһалдаг **һэн лэ** даа гээд, Эрдни Утнасунович хэниешье нэрээрнь онсолон тэмдэглэдэгүй зантай һэн. Харин удаан мушхэһэнэймнай һүүлээр тэрэ һүргуулинин директор Николай Карлович Санджиевай, ахалагша хонишон Лиджи Даляевич Муевай, механизатор Борис Бадгаевич Таняевай гэр бүлэнүүдые дурдаа бэлэй. Һүүлээрнь гэнтэ мэдээ ороһондол, өөрынгөө нүхэдые тоолошоо һэн.

— Олон үндэһэ яһатад коллектив соомнай хүдэлдэг. Иланганяа мүнөө, СССР-эйнгээ байгуулагдаһаар 60 жилэй ойе угтахаяа байжа, эдээн тухай дурсангүй гаражa болохоор бэшэ. Ямараар нүхэдни хүдэлдэг бэ — бултанда мэдээжэ. Үнгэрһэн жилэй бүхэроссийн социалис мүрысөөнэй дүнгөөр манай совхоз РСФСР-эй Министрнүүдэй Советэй болон ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугта хүртөө һэн.

Эрдни Утнасуновичай гэр бүлын хүндэ байдалда ороод байхада, нүхэдынь бултадаа гараа һарбайгаагша бэлэй. Ород жолоошон Михаил Ежов, белорус Иван Хомук, хонишон казах Николай Джалмухабеков, чеченец Шервани Кингаев болон бусадые хүндэтэйгөөр тооломоор байдаг.

Эхир Бадма-Гаря Дорджи-Гаря хөёр үни хада гэртээ ерэнхэй. Байгша ондо тэдэнэр һүргуулинда ороохоор бэлдэнэ. Гангуевтанай ехэ хүбүүн Александр дунда һүргуулин дүүргээд, совхоздоо шофероор хүдэлөэ һэн. Мунөө Совет Армийн албанда байна. Галинь Элистэдэ, студент болонхой. Наймадахи класста һуража байһан Валя басаган гэрэй эзэнэй үүргэ дүүргэнэ. Зургаадахинь Джергал гурбадахинь Сагдар хөёр эгэшэдэ туһалдаг.

Ипаг нүхэрөө, эхэеэ алдаһан энэ гэр бүлэ иигээд лэ ямаршье ядаралгүй ажамидаржа байнал даа. Гүрэн түрэмнай тэдээндэ саг үргэлжэ туһалдаг гээшэ. Гангуевтанай бүлын бюджет ямар бэ гэбэл: эсэгэнь 130 түхэриг салинтай. Үхибүүдынь хамта 120 түхэриг пенси абана. Багаар хангагданхай бүлэ гээд, үшөө нэмэлтэ 24 түхэриг түлэгдэнэ. Совхозой стипендиат Галя 40 түхэриг абана. Эдэ бүгэдэнь дун хамта жилэй 4 мянгаад түхэриг хүрэнэ. Тэрэнэйнь гурбанай хөёр хуби — пенси, нэмэлтэ түлбэри, стипендии— нинтын хэрэглэлэй фондһоо түлэгдэнэ ха юм. Энда тоолоошомнай сэбэр мүнгэн болоно. Тэрээнһээ гадна, үхибүүдэй һуралсалда, пионерэй лагерьта жэл бүхэндэ амарха путевкодо, медицинскэ болон бусад хангалгада гүрэнэй зүгһөө ехэ мүнгэнэй гаргашалагдажа байһые Эрдни Утнасунович һайн мэдэрдэг.

— Бүхы хэрэглэмжээ тооложо гаргахань бэрхэгэй байна, — гээд тэрэ энеэбхилхэ зуураа үхибүүдтээ хандажа, — оромнай, үхибүүдни, таанад тухай хэды ехээр анхарнаб даа. Ниитэдэ хэрэгтэй һайн хүнүүд болоод, ашыень хожомоо харюулхые бодооройгты, — гэжэ захиба.

Б. АГАРКОВ.

ДУРАСХААЛЫНЬ МҮНХЭЛЭГДӨӨ

Хальмагай Автономито Совет Социалис Республикые фашис булимтарагшадһаа сүлөөлхын түлөө болоһон тулалдааануудта хабаадаһан 28-дахи армийн болон бусад частьнууд ба подразделенинүүдэй ветеранууд Илалтын һайндэртэ—1982 оной майн 9-өэ ороноймнай зүг бүхэнһөө шахуу Элистэдэ суглараа һэн. Хулхуты тосхон тээшэ автобусуудай колоннууд шэглээ болэй. Баяр ёһололой оршон байдалда тэндэ мемориальна комплекс нэгэдэнэн байна. Эндэл 1942 оной ноябрь нарада 28-дахи армийн сэрэгүүд Астрахань тээшэ шурагша ябаһан дайсадтай шуһата шэрүүн тулалдаа хэжэ, зогсооһон байна бшуу.

Мемориалай нэгэдэхэеэ байһан талмай дээрэ Элистэ хотын болон республикын район бүхэнэй делегацинууд, дайнай ба ажалай ветеранууд, нүрагшад олоороо сугларба. Совет Армийн сэрэгшэд, оркестр мүн лэ эндэ байлсаа.

Мемориалые голлон татаад, республикын хүтэлбэрилэгшэд, Волгограйска, Астраханска областьнуудай, Хойто Кавказай Улаан тугта сэрэгэй округой түлөөлэгшэд, 28-дахи армийн, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай ветеранууд, ажалшадай түлөөлэгшэд зогсожо, фанфаранууд эзэдлээ бэлэй.

Хулхуты шадарай тулалдаанда Москвагай комсомол басаган медсестра Наташа Качуевская хэтын хэтэдэ нэрэеэ мүнхэлнэн байна бшуу. Комсомолец И. Забуров энэ Александр Матросовой баатаршалгые дабтажа, подразделениин байшалхы даалгабарияа дүүргэхэдэнь туһалһан байха юм. Летчик Всеволод Ширяев дайсанай суглараад байһан тинкнууд ба автозаправщигууд тээшэ симолеодоо зорюута залаа бэлэй. Эндэ болоһон байлдаанда эрэлхэг зориг харуулһан сержант Аванес Пагопетьян, гвардийн старшина Эйрат Кулиев болон ороноймнаи оусад үнэнэ жилтанай түлөөлэгшэд дайшалхы орден, медальнуудаар шагнагдаһан түүхэтэй.

Советскэ Союзай бүхы арад зон социалис Эхэ ороноо дайсанһаа хамгаалхын тула үбсүүгээ табин бодоо һэн. Тэдэнэй дунда Хальмагаи хүбүүд, басагадые бии бэлэй.

Алдар сүүта сүлөөлэгшэдэй баатаршалгын нэрэ хүндэдэ «Хулхутинский» совхоз 28-дахи армийн нэрэмжэтэ болон хуоилгасдаа юм. Соведүүдэй ороной хүбүүд, басагадай шуһаа адаһан энэ газарта «ЭХЭ ОРОНОЙНГОО АЛДАР солото ХАМГААЛАГШАДТА ХАЛЬМАГАЙ АССР-эй АЖАЛШАДЫНАА» гэжэ бэшэгэтэй мемориал бодхоогдоһон байна. Энэ хадаа бидэнэрэй дунда мүнөөдэр үгы нүхэдэймнай дурасхаалда зорюулагдаһан монумент мүн болоно.

«Эхэ ороной алдар солото хамгаалагшадта» гэһэн мемориал урагша ябаа залуу үетэниие ёнотой патриодуудаар, ажалай ба дайшалхы баатаршалгануудта бэлэн байхиар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ гориһой үүргэ дүүргэнэ.

спорт

ДҮРБЭДЭХИ ҺУУРИДА

Благовещенск хотодо шатараар Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зонын түрүү һуури эзэлхын түлөө наадан дүүрэбэ. РСФСР-эй арадуудай зунай VIII спартакиадын программын тоосоогоор үнгэргэгдэһэн нааданда найман командын шатаршад түрүү һуурн буляалдаба.

Манай республикын нэрэ солые шатаршад Сокто Намжилов, Африкан Андреев, Баир Митыпов, Александр Алексеев, Михаил Леонов, Баир Буруев, Татьяна Агафонова, Людмила Инкина гэгшэд хамгаалһан байгаа.

Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай студент М. Леонов манай командын гэшүүдэй дундаһаа эгээл олон очко абажа шадаа. Тэрэ абажа болоомоор 7-һоо 6,5 очкотой боложо, түрүү һуури эзэлһэн байна. Гурбадахи хюлгэ дээрэ наадаһан Зүүн Сибириин технологическа институдай тоо бүридхэлэй түбэй инженер Баир Митыпов 4,5 очко абаа. Эдэ хоёрнай РСФСР-ий арадуудай зунай VIII спартакиадын түгэсхэлэй нааданда хабаадаха эрхэдэ хүртэбэ. Энэ нааданиинь ерэхэ жэлэй февраль һарада үнгэргэгдэхөөр хараалагдана.

Бусад шатаршаднай хэр зэргэ наадаба хаб гээд хаража үзэлтэй. Улаан-Удын 8-дахи һургуулиин һурагшад Буруев, Андреев, Алексеев гэгшэд тус бүридөө 3 очкотой болоһон байна. Тиихэдэ Сокто Намжилов һанаһанда хүрэжэ наадабагүй. Тэрэ оройдоол 1,5 очко командадаа асараа. Мүн Агафонова, Инкина хоёр баһал бираагүй. Эдэнэр тус тустаа хоёр очко абаһан байба. Нааданай дүн гаргахада, манай команда 47,5 очкотойгоор, зоно соогоо дүрбэдэхи һуури эзэлээ.

Л. ГАРМАЕВА.

АМЖАЛТА ХҮСЭНЭБДИ

РСФСР-эй арадуудай зунай VIII спартакиадын тоосоогоор Алас-Дурна зүгэй зонын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Владивостогто эхилхэнь. Хүнгэн атлетикээр үнгэргэгдэхэ энэ мүрысөөн августын 28-һаа сентябриин нэгэн болотор үргэлжэлхөөр хараалагдана.

— Дүрбэн жэл болоод лэ нэгэ удаа үнгэргэгдэжэ байдаг харюусалга ехэтэй энэ мүрысөөндэ манай республикын эрхимэй эрхим гэгдэһэн спортсменүүд хабаадаха болоно,— гэжэ РСФСР-эй габьяата тренер В. Д. Домнин хөөрэнэ.

Хүнгэн атледүүдэй дундаһаа Алас-Дурна зүгэй зонын түрүү һуурние эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ түрүүшын гурбан һуури эзэлһэн спортсменүүд Россин Федерациин түгэсхэлэй нааданда хабаадаха эрхэдэ хүртэхэ юм. Тиимэһээ манай республикын нэрэ солые үргэн Буряад ороноо холо ойгуур суурхуулһан мэдээжэ спортсменүүднай хамгаалха болобо. Эдэнэрнай хэд бэ гэхэдэ, нэн түрүүлэн, улаан-хоорондын классай спортын мастер Надежда Виноградова, СССР-эй спортын мастернууд Владимир Ковалев, Сергей Антонов, Геннадий Темников, Ольга Рымарева, Евгения Ситникова, мастерта кандидат Ольга Козлова болон бусад хамта хори гаран спортсменүүд мүрысөөндэ бэеэ бэлдэжэ, эдэ үдэрнүүдтэ һуралсал һорилго гаражa байнхай.

Владивосток хотодо болохо зонын мүрысөөнһөө эрхим амжалтатай бусажа ерэхыень нютагайнгаа хүбүүд, басагадта хүсэхэ дуран хүрэнэ.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ЭХЭНЭРНҮҮД НААДАХАНЬ

Мэнэ һая Испанида болохо дүүрэһэн дэлхэйн чемпионадай сууряан табан түбиин оронуудта үшөө хүсэд замхаагүй байһаар. Эгээл энэ үедэ эхэнэрнүүд футболоор баб дээрээ Европын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөө түрүүшынхээ үнгэрэхэ гэһэн шиидхэбэри абаба. 1982—1984 онуудай туршада үнгэргэгдэхэ энэ чемпионадта Баруун Европын оронуудые түлөөлһэн 16 команда хабаадаха юм.

«КОМСОМОЛЬСКАЯ ПРАВДА» газетэһээ абтаба.

ШЭТЫНХИД ТҮРҮҮЛНЭ

Һур харбалгаар «Динамо» бүлгэмэй Россин советэй түрүү һуури эзэлхын түлөө нэгэмэл мүрысөөн республикымнай нислэл хотын транспортын «Локомотивай» стадион дээрэ үнгэргэгдэжэ эхилээ.

Шэтын болон Эрхүүгэй областьнуудай, Бурладай АССР-эй «Динамо» бүлгэмүүдэй суглуулагдамал командануудай, мүн манай республикын «Урожай», «Труд», «Спартак», «Локомотив» бүлгэмүүдэй 60 гаран мэргэшүүл мүрысөөндэ хабаадана.

Түрүүшын үдэр эхэнэрнүүд 70 болон 60 метрһээ харбаба. Шэтын «Динамо» бүлгэмэй эдир харбагша, спортын мастер Светлана Жигжитова эдэ зайнуудта 291 ба 326 очко тудажа илаа.

...Энэ жэл Светэдэ урагшатайгаар эхилээ һэн. РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө үбэлэй мүрысөөндэ тэрэ илажа, чемпион болоһон юм. Шэтын 11-дэхи һургуули дүүргэмсээрээ, Москвада үнгэргэгдэһэн залуушуулай Бүхэсоюзна III наадануудта хабаадахадаа, РСФСР-эй суглуулагдамал командын бүридэлдэ орожо, нэгэдэхи һуури эзэлһэн байгаа. Хубиин тоосоогоор комсомол басаган мүнгэн медаляар шагнагдаба. Һаяхан ФРГ-гэй Ганновер хотодо болоһон улаан-хоорондын мүрысөөндэ С. Жигжитова бронзо медальда хүртөө бэлэй.

Эгээл холын зайда эхиниһээ хойшо түрүүлжэ ябаһан манай «Динамын» түлөөлэгшэд Я. Цыренжапова һүүлшынгээ зургаан годли харбахадаа, оройдоол 39 очко тудажа, 286 очкотойгоор гурбадахи һуурида түригдэшоо. С. Николаева (Улаан-Удэ) илагшаһаа нэгэ очкогоор гартажа, хоёрдохи һуури эзэлбэ. Спортын мастернууд С. Раднаева (Улаан-Удэ), Ц-Х. Цыцыкова (Шэтэ) тус тустаа 307 очко абажа, 60 метртэ шангай һууринуудта гараһан байха юм.

90 метрһээ харбахадаа, залуушуулай дундаһаа 1981 оной СССР-эй чемпион, улаан-хоорондын классай спортын мастер Балдоржи Галсанов (Шэтэ) түрүүшээр урагшаа гараһан аад, саашадаа эдэбхинээ һуларуулжа хүсэгдэшоо. Шэтын «Динамын» харбагша И. Бальжинимаев 284 очкотойгоор илаа. Манай республикын мэргэшүүл Г. Хагдыров («Локомотив»), А. Гармаев («Урожай») удаадахи һууринуудта гараһан байна.

70 метр. Энэ зайда Б. Галсанов жэгдэ һайнаар харбажа, илалта туйлаба— 416 очко. Э. Санжеев, А. Гармаев (хоюулаа Улаан-Удэһөө) хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые эзэлээ.

Хоёрдохи үдэр мэргэшүүл дүтын зайда—50 болон 30 метртэ мүрысэбэ. Шэтын «Динамо» бүлгэмэй харбагшад Лх. Будаева, С. Жигжитова гэгшэд эдэ зайнуудта тус тустань 305 болон 333 очко тудажа, түрүү һуринуудые эзэлһэн байна. 50 метртэ Я. Цыренжапова, 30 метртэ И. Лукашевич гэгшэд гурбадахи һууринуудта гараба.

Тиигэжэ М-2 упражненеэр Светлана Жигжитова 1255 очко абажа, түрүү һуури эзэлээ. Лх. Будаева 32 очкогоор гэгдэжэ, хоёрдохи һуурида гараба. И. Лукашевич 1198 очкотойгоор гурбадахи болоо. С. Николаева, Я. Цыренжапова, Ц. Цыцыкова гэгшэд эрхим зургаанай тоодо оробо.

Эрэшүүлэй дундаһаа Ц. Будаев 415 очко абажа, 50 метртэ эрхимлэбэ. А. Гармаев, Я. Цыренжапов, С. Абидуев гэгшэд аб адли очко тудаа —310. Харин эгээл дүтын зайда манай «Спартак» бүлгэмэй түлөөлэгшэ Эрдэн Санжеев 345 очкотойгоор илажа гараа. А. Гармаев — 341. Ц. Цыренжапов 339 очко абажа, удаадахи һууринуудта гараба. Манай спортын ветеран А. Гармаев М-2 упражненеэр 1240 очко тудажа онсо шалгараа. Ц. Будаев, Б. Галсанов гэгшэд удаадахи һууринуудые эзэлбэ.

Хоёр үдэрэй мүрысөөнэй дүнгүүдээр Шэтын «Динамо» бүлгэмэйхид түрүүлжэ ябана.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: мэргэшүүл зурлаахай дээрэ: эхэнэрнүүд соohоо хоёрдохи һуури эзэлһэн манай «Динамын» бэрхэ харбагша С. Николаева.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Хилын саанаһаа

ТАСС АПН

АХА ДҮҮ ЁҺОНОЙ ХОЛБООН БЭХИЖЭНЭ

УЛААН-БААТАР. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежневэй МНРП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, МНР-эй Арадай Ехэ Хуралай Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. Цеденбалтай Крымдэ хани ёһоор уулзаһан тухай мэдээсэлые Монголой «Унэн», «Худулмур», «Залуучуулын унэн» болон бусад түбэй газетэнүүд түрүүшынгээ хуудаһануудта толилбо.

Жэлһээ жэлдэ улам бүри үнзэгы ба удха түгэлдэр боложо байһан хоёр ороной хоорондохи харилсаа холбоое хүгжөөхэ асуудалнуудта Л. И. Брежнев ба Ю. Цеденбал онсо анхаралаа хандуулба гээд МНРП-гэй ЦК-гай орган «Унэн» бэшэнэ. Социалис оронуудай арадуудай бүхы талаараа дүтэлэлгэ, аха дүү ёһоной харилсаа холбоон ба али алиндаа туһалалсалга дэлхэйн социализмын хүгжэлтын хуулинуудай нэгэниинь болодог. Энэнь СССР-эй ба МНР-эй хоорондохи харилсааануудай хүгжэлтөөр батадхагдана.

Л. И. Брежнев Ю. Цеденбал хоёрой уулзаһан тухай мэдээсэлые МНР-эй олониитэ халуунаар угтан абаа гээд Монголой радиогой болон телевиденийн тайлбари дотор онсолон тэмдэглэгдэнэ. СССР-тэй, бусад социалис оронуудтай МНР-эй бэелүүлдэг бүхы талын харилсаа холбоон социализмын замаар тэрэнэй хүгжэн һалбарха бата найдамжань болодог гээд монгол арад һайн ойлгодог.

НИКАРАГУАГАЙ ДОТООДЫН ХЭРЭГҮҮДЭЙ МИНИСТРЭЙ МӨДҮҮЛГЭ

МАНАГУА. Никарагуада эсэргүү эзэрхэг түримхэй ябуулганууд ай аюул үдэрнөө үдэртэ ехэ боложо байна. — гээд Национальна сүлоорэлгын сандиниис фронтын национальна хүтэлбэрийн гэшүүн, республикын дотоодыч хэрэгүүдэй министр Томас Борхе мэдүүлбэ.

Контрреволюционернүүдэй зэбсэгтэ эмхидэлнүүдтэй, гэрэшэлэн Никарагуагай хилэ дээрэ 3 мянга шахуу солдадые байрлуулдаг Гондурасай сэрэгэй хархис хүсэнүүдтэй манай ороние дайладдахые баадхаха зорилготой харата муухай түсэб Никарагуагай революциин дайсад зохёогоод байна гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Америкин ба бусад баруун гүрэнүүдэй мэдээсэлэй агентствэнүүдэй Никарагуагай революциида эсэргүүгээр ябуулдаг хардалга гүрдэлгые Т. Борхе эрид шууд буруушааба. Улаан-хоорондын оршондо манай ороние гансаардуулхые оролдон, тэдэнэр Никарагуа тухай худал хуурмаг мэдээсэлнүүдые тараана гээд министр онсолон тэмдэглэбэ.

СОЦИОЛОГУУДАЙ БҮХЭДЭЛХЭЙН КОНГРЕСС

МЕХИКО. Мексикын нислэл хотодо социологуудай бүхэдэлхэйн Х конгресс хүдэлмэрээ түгэсхэбэ. 30-һаа дээшэ оронһоо ерэһэн делегадууд тэрээндэ хабаадаа. Тэдэнэр социальна теоритой ба социальна бодото байдалтай холбоотой шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэһэн байна.

Түгэсхэлэй заседани дээрэ Улаан-хоорондын социологическа хамтаралай шэнэ президент Ф. Кардоза (Бразили) үгэ хэлэхэдээ, эб найрамдалай болон демократиин түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэхые, мүнөө үеын социалью-экономическа асуудалнуудые хамтынгаа хүсөөр шиидхэхын тула түби дэлхэйн түрүү үзэлтэй бүхы эрдэмтэдэй хүсэлэл оролдолгонуудые бэхижүүлхые үраалһан байна.

Совет делегациие толгойлогшо, СССР-эй Науканууудай академиин социологическа шэнжэлгэнүүдэй институдай директор, СССР-эй АН-ай гэшүүн-корреспондент Т. В. Рябушкинай хэлэһэн үгэ конгресстэ хабаадагшадай һонирхол үүсхээ. Хүгжэлтэ түгэс социалис обществодо социальна түсэбтэй хүдөөгэй хүн зоной процент хороо.

Чехословакийн арадай һуралсалай хэмжээн эли бодо дээшэлээ. 1970 онтой сасуулхада, дунда эрдэмтэй хүнүүдэй тоо гурбанай нэгэ хубяар, харин дээдэ эрдэмтэй хүнүүдэй тоо 60,6 процентээр олошорһон байна.

ТОО БҮРИДХЭЛДЭ АБАЛГЫН ДҮН

ПРАГА. 1980 оной эсэстэ Чехословакида үнгэргэгдэһэн хүн зоной, гэр байрын тоо бүридхэлдэ абалгын дүн согсологдобо.

70-аад онуудта ЧССР-эй хүн зоной тоо 6,5 процентээр ургажа, 15 миллионһоо дээшэ болоо. Чехидэ хүн зоной 10 миллионһоо дээшэ, харин Словакида 5 миллионһоо дээшэ болоод байна. Хүн зоной социальна бүридэлдэ хүдэлмэришэн ангийн хүби ехэ боложо, 58,6 процентдэ хүрөө. Ороной хүдөө ажахын үйлэдбэридэ оньһожоруулгые ба автоматизацилгые нэбтэрүүлһэнэй эсэстэ хүдөөгэй хүн зоной процент хороо.

Чехословакийн арадай һуралсалай хэмжээн эли бодо дээшэлээ. 1970 онтой сасуулхада, дунда эрдэмтэй хүнүүдэй тоо гурбанай нэгэ хубяар, харин дээдэ эрдэмтэй хүнүүдэй тоо 60,6 процентээр олошорһон байна.

ЭСЭРГҮҮСЭЛТЫН ХҮДЭЛӨӨЕ МӨДЭРБЭ

АФИНА. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай жэлнүүдтэхи эсэргүүсэлтын хүдэлөөс бүгэдэ национальна гэжэ тоолохо ба оронойнгоо бэеэ даанхай байдалые хамгаалха хэрэгтэ габьяатай байһанайнь түлөө тэрээндэ хабаадагшадта хэдэ хэдэн хүнгэлэлтэнүүдые олгохо тухай хуули Грециин парламент баталан абаба.

Парламент дээрэ Грециин премьер-министр А. Папандреу үгэ хэлэхэдээ, национальна нэгэдэлые бэхижүүлхэ зорилготойгоор энэ хуули баталан абтаа гээд тэмдэглээ. Булимтарагшадта эсэргүү восстаниие толгойлһон фашизмтай тэмсэгшэд Грециин бэсэ даанхай байдалые хамгаалха хэрэгтэ горитой хубитаяа оруулһан юм гээд премьер-министр заагаа. Энэ бүгэдэ арадай хэрэгтэ коммунистнуудай дүүргэһэн үүргые тэрэ үндэрөөр сэгнэһэн байна.

КУБА ООН-до ХАНДАБА

НЬЮ-ЙОРК. Пуэрто-Рико олитрогые колони болгоод байдаг Америкин политика Нэгэдэмэл Нацинуудай эгээл түлөөлэгтэ зургааныг зүбшэн хэлсэгдэхэ юм. ООН-ой Генеральна Ассамблейн болохоёо байгаа сессиин зүблэхэ зүйлдэ «Пуэрто-Рико тухай асуудалые» тусгаар пункт болгожо оруулха гуйлтатайгаар Куба хандаһан байна.

Колониуудые үгы болгохо талаар ООН-ой комитедэй һүүлэй сесси дээрэ тус асуудал зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа юм гээд ООН-ой Генеральна секретарьта Кубын гадаадын хэрэгүүдэй министр Н. Мальмиерко Неолиин эльгээһэн меморандум дотор заагдана. Комитедэй баталан абаһан шиидхэбэри дотор Пуэрто-Рико олитрогой арад зон өөрынгөө байдалые өөһэдөө тодорхойлхо, бэеэ даагаад байха эрхэтэй юм —гээд дахин батадхагдаа.

Пуэрто-Рикэ хадаа Карибска далайда сэрэгэй шэнэ балмад ябуулганууде үүдхэхэдэ тааруу зохид газар гэжэ Пентагон тоолодог юм. Пуэрто-Рикэ болон тэрэнэй оршондохи багахан олитрогууд дээрэ американ сэрэгэй ехэ баазанууд байгуулагданхай.

Улаасхоорондын шэнжэлэ

КРЫМДЭХИ УУЛЗАЛГАНУУ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежневэй Крымдэ аха дүү партинуудай ба социалис хани нүхэсэлэй гүрэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдтэй нүхэр ёһоной уулзалгануудай хойноһоо уласхоорондын үргэн олониитэ анхарал ехэтэйгээр ажаглан хаража байна. 1971 оноһоо эхилһэн эдэ уулзалгануудаа аха дүү оронуудай хоорондохи харилсаануудта һайн һайхан заншал болонхой. Амжалтанууд тухайгаа бэе бэедээ мэдээсэхын, гадаадын политикын эгээл онсо шухала асуудалнуудаар һанамжаяа андалдахын тулада, харилсаа холбоогоо улам үнэзэгыруулхэ хэрэгтэ шэнэ алхам хэхын тулада социалис оронуудай хүтэлбэрилэгшэд зун бүхэндэ хөөрэлдөөнэй столдо уулзана гээд олон тоото тайлбаринууд дотор тэмдэглэгдэнэ. Энэ харилсаа холбоон хадаа гүрэн бүхэндэмнай ашатай туһатай байха зуураа, бүхы хани нүхэсэлэй нэгэдэл болон жагсаалые бэхижүүлнэ гээшэ.

Л. И. Брежне энэ жэлдэ Крымдэ КПЧ-гай ЦК-гай Генеральна секретарь, ЧССР-эй президент Г. Гусаттай, СЕПГ-гэй Генеральна секретарь, ГДР-гэй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Э. Хоннекертой, ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, ГНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Ярузельскитэй уулзаад байна. «Эб найрамдал ба шахардуу шанга байдалые һуларуулгын аша туһын хэрэгүүдые аршалан хамгаалхаа эрид шиидэнги байһанаа уулзалгада хабаадагшад элирхэйлэн харуулна» гээд Чехословакийн «Руде право» газетэ онсолон тэмдэглэнэ. Эб найрамдалые аршалан хамгаалга ба бэхижүүлгэ хадаа гансахан социалис оронуудай бэшэ, харин бүхы дэлхэйн арадуудай ажабайдалай аша туһын хэрэгүүдтэ сүм харюусана. Амгалан байгуулалтын замаар дабшажа ябаһан социалис оронуудай амжалтанууд уласхоорондын айхабтар ехэ удха шанартай гээшэ.

Коммунизмда, Советскэ Союзда эсэргүү тэмсэдэг элдэб этэгээдүүдэй юуншье гэжэ хэлэхэдэ, социализмын дайсадай хоро шараяа хайшаншье гэжэ байгаад бусалгахада, бодото байдал тэрэл зандаа үлэнэ: капиталис оронуудай экономическа туйлай ехэ кризистэ нэрбэгдээд, олон арбаад миллион хүнүүдэй хүдэлмэригүйдэжэ байхада, дайнай һүүлэй үедэ промышленна үйлэдбэриинь үзэгдөөгүй ехээр унажа байхада, имагтэл социалис оронуудай экономико бата найдамтайгаар урагшаа дабшалгын үльгэр жэшээ харуулна. Социалис байгуулалтын үлэмжэ һайн талые хэрэглэн, өөһэдынгөө хүсэлэл ороллолгын үндэһэ һуури дээрэ бэе бэедээ хэрилсан туһалалсалгада түшэглэн, аха дүү оронууд хүсэн түгэс социализмын шэнэ амжалтанууд тээшэ бата найдамтайгаар дабшажа ябана.

Бэе бэеынгээ хоорондохи харилсаа холбоонуудые бэхижүүлэн, социалис оронууд алишье талада ашатай туһатай капиталис оронуудтай экономическа харилсаанууднаа арсахые хүсэнэгүй. Гэхэтэй хамта Крымдэ тэмдэглэгдэһэнэй ёһоор, тэдэнэр хорюул ба арсалга хэхэ политика баримталдаг, зүүн ба баруун оронуудай хоорондохи худалдаа наймаан ба экономическа харилсаануудые таһалдуулжа байһан США-гай империалис хүсэнүүдэй харата ябуулганууднаа тобшолол хэнгүй байжа шадахагүй байна. Социализмын оронуудта эсэргүүгээр экономическа дай һүжэрөөхын, НАТО-гай талаар өөһэдынгөө союзнигуудые тэрээндэ хабаадуулхын тулада Вашингтон хэрэгтэй бүхы юумэ хуу хэнэ.

США-гай захиргаан социалис хани нүхэсэлдэ эсэргүү «тэмсэл» соносхон алдаһан гэшэ. Эндэ юун тушаа хэлэгдэнэб гэхэдэ, үзэл сурталай талаар харата ябуулганууд, худалдаа наймаанай талаар «хоро буу зэбсэг ехээр бүтээн гаргалга гэгээр баталагдаһан харилсаа холбоо дуулга, бүтэмжэтэй зохидоор ябадалһаа арсалга гэхэ мэтэ бо рэгэй хүсэндэ түшэглэн, ондоо болон арадуудта дура зоргон со лалта хэхые США-гай хүтэлбэ һанаашалан оролдоно.

Америкин захиргаан Польшо дөөгүй муухайгаар баалалта хэ Польшын «Жолнеж вольности» г шэнэ. Ямар уг зорилготойгоор литика хэгдэһэн бэ гэхэдэ, США периализмын аша туһада эко бэрхэшээлнүүдыень улам үгнэ орон доторойнь байдалые эмхи болгохо һэдэлгэ хэгдэһэн байха Уласхоорондын эрхын, ООН-ой нормонуудые эбдэһэн США-гай ябуулганууде СССР ба ПНР э буруушаана гээд Л. И. Брежнев б зельский онсолон тэмдэглээ.

Америкин правительствын дэ дэһэн хараа шугам дэлхэйн, тэ США-гай өөһэдынь политическэ харюусалгатай тушаалда байһан һанаае ехээр зобоожо эхилээ г гэй ЦК-гай орган —«Нойес Дойч зетэ бэшэнэ. Милитаризм ба мын үзэл бодолоор нэбтэрэнхэй раа шугамда эсэргүү тэмсэл б хэй дээрэ хэгдэжэ байна.

Бүрин эрхэтэ Ливанда ба палес та эсэргүү Израилиин шуһата х эзэрхэг түримхэй ябуулганууд, Вашингтоной Тель-Авивта нюуса туһалжа байһан ушар Крымдэ уулзалгануудаа дээрэ эрид шууд шаагдаба. Эзэрхэг түримхэй ябу шын амыень татажа, ООН-ой Соведэй шиидхэбэриие дүүргүүл ла байһан тухай онсолон тэмдэг

КНР-эй гадаадын политика хани нүхэсэлэй аша туһын хамты үшөөл эсэргүү шэглүүлэгдэнхэй зандаа гэжэ Крымдэ тэмдэглэ циалис оронуудтай харилсаа х гуримшуулха талаар Хитадай ямаршье һэдэлгэ хэгдэнэгүй. Гэ та эзэрхэн зонхилхо политикаһа хадуураад байгаа гээшэ һаа, даг зайсуулхын, эб найрамдал бэх түлөө тэмсэлдэ тэрэнэй нүлөө е хабаадаха арга олгожо, хитад өөрынь ажабайдалай аша туһын тэ харюусаха һэн.

Уласхоорондын байдалай мөн бодото байдалые шэнжэлэн һүүлээр Европын социальна элдэ лалтануудтай гүрэнүүдэй хоорон рилсаа холбоонууд саашадаа я хаб, тэрээнһээ уласхоорондын хүгжэлтын ехээр дулдыдаха бай асуудалда Крымдэ болоһон гада хабаадагшад онсо хандуулһан байна. Шахардуу байдалые һуларуулгада Европо табяа, энэ хубилалтада тогтуурм хүсэ нэмэжэ үгэхэ арга шадалтайш иимэһээ Европодо бэе бэедээ байлгые, аюулгүй байдалые б буу зэбсэг хуряан абаха талаа ренци зарлаха тухай шиидхэбэри ридта болохоёо байһан уулзалг абаха тон шухала гэжэ аха дүү хүтэлбэрилэгшэд онсолон тэмдэ «Руде право» газетэ бэшэнэ.

Буу зэбсэг ехээр гаргалые буу зэбсэг бодото ёһоор хуряа ябадал туйлаха, уласхоорондын ческэ байдалые һайжаруулха, ни пын зүблөөнэй түгэсхэлэй актын һуури дээрэ Европодо харилсаа ба аюулгүй байдал бэхижүүлхэ нуудаар социализмын оронуудай бодолой урда жэлнүүдэйхидэл а лалтагуй байһаниие энэ жэлэй уулзалгануудаа дахяад гэршэлэн

АЮУЛТАЙ ҮШӨӨ НЭГЭ ХАРАА БОД

США-гай президент Р. Рейганэй заабаряар Пентагоной зохёоһон аюул ехэтэ үшөө нэгэ шэнэ хараа бодол бүхы дэлхэйн хүн зоной дура гутаажа байна. «Лос-Анджелес таймс» газетын мэдээсэлэнэй ёһоор, энэ хараа бодолынь «Советскэ Союзтэй удаан саг соо хэгдэхэ ядерна дайнда Холбоото Штадуудай илалта туйлаха ябадалые хаңгалгада» зорюулагдаһан стратегическэ нюуса гол түсэбэй нэгэ хубинь болоно.

Ядерна дай хэхэ гэһэн һанаашалга гэмтэ ябуулга мүн гэһэн тобшололдо хүн түрэлтэн үни хада ерэнхэй. Юуб гэхэдэ, ядерна дайн хадаа дэлхэй дээрэхи бүхы ажамидаралые, хүгжэлтэ болон туйлалтануудые үгы хэхэ байна ха юм. Гансал уймаршууг, юумэ ойлгохоёо болигшод ядерна дайнда илалта туйлажа болохо гэжэ найдана. Буу зэбсэг хинан шалгаха ба тэрэниие хуряан абаха талаар американ агентствын нюуса элидхэл дотор «ядерна дайнда илалта туйлаха» арга боломжо үгы гэжэ тобшолол хэгдэһэниие эндэ тэмдэглэмээр байна. Хэрбээ городуудай хүн зониие уридшалан ондоо тээшэнь нүүлгэн гаргаад байгаа һаа, хоёр талын ядерна сохилтонуудаа 80-һаа 150 миллион хүрэтэр американецууд нэгэ доро үхэхэ гэжэ тэрэ элидхэл дотор хэлэгдэнэ.

Рейганэй захиргаанда алба хэдэг зарим түрэдүү, балмад хараа бодолтон гансахан американецуудай ами һаһанда бэшэ, харин бүхы хүн түрэлтэндэ аюул тохёолдуулхаар бэлэн. Энэ аюулта муухай хүсэл эрмэлзэлдэнь гэршэ болохо юумэн юуб гэхэдэ, ядерна зэбсэг түрүүлэн хэрэглэхэгүй гэһэн уялга абаһан Советскэ Союзай эдэбхи үүсхэлые дэмжэхэһээ Вашингтон арсаһан байна. Тиихэдэ буу дые бүтээн гаргалга ба тэрэниие талаар урид баталагдаһан Договор хэлсээнүүдые бэелүүлгэнээ Рейган хиргаан элдэб аргаар хулжана.

Ээзэрхэг түримхэйшүүлэй хараг гын хэгдээ гээшэ һаа, добтолгодо талын зүгһөө дары түргэн харк хилто заатагүй үгтэхэ гэжэ ушар зүбөөр ойлгодог хүнүүдтэ мэдэ лонхой. Ямар нэгэн урид хараа дүримөөр ядерна дай хээд, ил лажа болохо байһанда найдагш бодомжотой хүнүүд гэжэ нэрлэ гүй.

Пентагоной «стратегүүдэй» хар гүй харата ябуулганууд Холбоо дуудай өөһэдынь, мүн бүхы дэл зоной һанаа зобооно. Америкин рессменэй энэ аюулта хараа т буруушаһан бэшэг президент эльгээгдэбэ. «Иимэ стратеги буу х тээн гаргалгые эрид үргэдхэхэ б дайнай аюулые ехэдхэхэ байна» рэ бэшэг соонь онсолон тэмд

Ушар байдал зүбөөр ойлгодог хүнүүд Пентагоной харата түсэб бүүрхэн буруушаана. Тэдэнэр ядер най аюулые зайсуулжа боломо жотой замда гараха эрилтэ табиг на зэбсэг түрүүлэн хэрэглэхэгүй уялга абаһан, ядерна зэбсэгүүдиг гаргалга хизаарлаха ба нөөсыень талаар шухала дурадхалнуудые Советскэ Союзай эдэбхи үүсхэлые зам заагданхай гээшэ.

Г. Ш

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Тоосоото-һунгалтын суглааануд» — түрүү бэшэг. «Балта хадуурай бата нэгэдэл» — материалнуудай суглуулбари. Замбуулинай шэнжэлгэнүүд — ТАСС-ай материал.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Ургы» улам һалбархаа» — Н. Дегтяревой статья. «Совет орон дотор» — материалнуудай суглуулбари. «Ветеранууд» — Б. Матхановай корреспонденци. РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ.

Гурбадахи хуудаһанда. «Эбтэй эетэй бүлэ соо» — Удмуртын АССР-тэ зорюулагдаһан тусхай хуудаһан.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Би эндэ ажаһуудагби» — С. Антушевай статья. Уласхоорондын шэнжэлэл. Хото, худөөгэй һонин. Соносхолнууд ба мэдээсэлнүүд.

САГАЙ УЛ

Республика дот нөөдэр зарим н бороон орохо. Б һаа секундын 5- хүсэтэйгөөр һалхи төө 17—22 град болохо.

Улаан-Удэдэ сэ хэжэ байха. Шин орохогүй. Бар һулаханаар һалхи төө 18—20 град болохо.

Редакторай о П. Н. НИМА

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ ул ЛЕНИНА, 35. редактор — 2-54-54, приемная — 2-54-93, зам редактора — 2-68-08, зам редактора — 2-62-62, отв секретарь — 2-50-52, секретариат — 2-66-70, отделы: партийной жизни — 2-60-91 пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, информации — 2-34-05, перевод — 2-54-95, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-35-95, машинное бюро — 2-57-63, фотолаборатория — 2-33-61, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-04471. Заказ № 193. Индекс